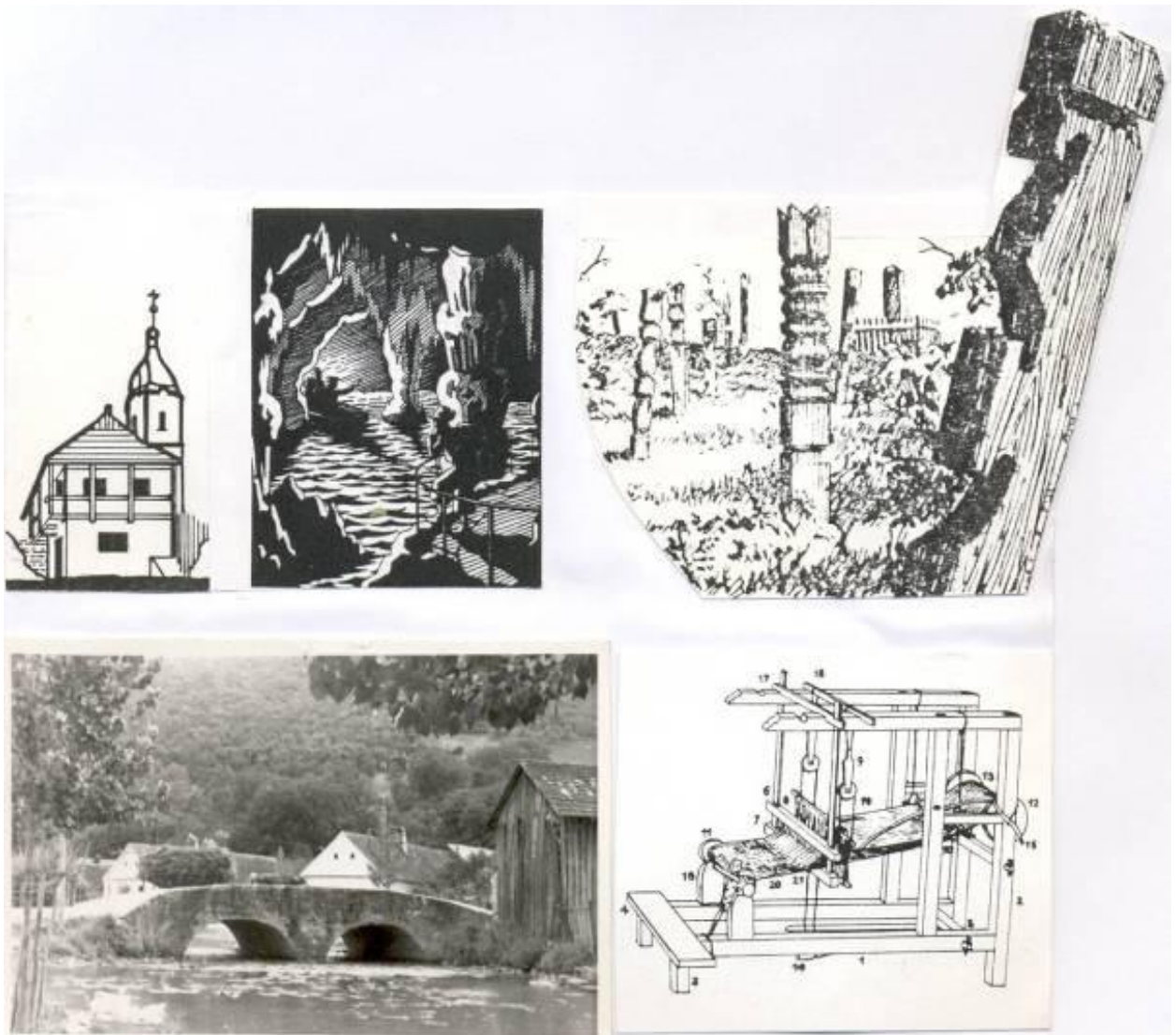

JÓSVAFŐI
HELYTÖRTÉNETI FÜZETEK

30. füzet, 2009

JÓSVAFŐI HELYTÖRTÉNETI FÜZETEK

16. évfolyam 30. füzet

2009.

JUBÍLEUMI SZÁM

Felelős szerkesztő:

Szablyár Péter

Felelős kiadó:

Szablyár Péter

ügyvezető

HU ISSN 1785-9956

Kiadja a **SZINLŐ Barlangi-vendégforgalmi Kft.**,

(Jósvafő, 3758 Dózsa György utca 3.)

a jósvafői tájház alapítója.

Ezen jubileumi szám megjelenését **Szomorad Ferenc** és **Házi Zoltán** önzetlen támogatása tette lehetővé.

 postmaster@tajhaz-josvafo.t-online.hu

 <http://www.museum.hu/josvafo/tajhaz>

Nyomdai munkák: **K-B Aktív Kft.** Gyorsnyomda és másolószolgálat,
Miskolc. Felelős vezető: Kása Béla

Jósvafő jövője – Jósvafő múltja

Tisztelt Olvasóim, Kedves Barátaim!

Ahogy öregszik az ember, egyre érzékenyebbé válik. Most, amikor a 30. füzet szerkesztésének nekiláttam, engem is elfogott ez az érzés. Amikor 1994. karácsonyán az első füzetet vittem el személyesen mindazoknak, akik segítettek nagy álmom megvalósulásában – a jósvafői tájház létrehozásában és az évi megnyitásában – akkor kezdtem érezni, milyen nagy felelősség egy néhány száz lelket számláló kis faluban időszaki kiadványt indítani. Természetesen nem lett volna országos hír, ha néhány füzet után megszűnik, majd lassan feledésbe merül. Ennek ellenére parancsoló kötelességnek éreztem, hogy erről a településről minél több, eddig fel nem kutatott ismeretet összegyűjtsék és félévente átadjam azoknak, akiket a legjobban illet. Bevallom, nagy örömet leltem ebben a munkában.

A 10. füzet névmutatóját – a túlélte tüdőembólia után – a kórházban szerkesztettem. Örültem, hogy ennyi nevesíthető hivatkozás gyűlt össze, és mennyi lehet még, ha sikerül folytatni.

A 20. füzet már profi nyomdában készült, ISBN számmal ellátva. Ennek feltétele volt, hogy az összes előző számot leadjam az Országos Széchenyi Könyvtárba. Attól kezdve ezek a kis füzetek ott megtalálhatók, katalógusából kikereshetők.

Az utóbbi időben támogatók is megjelentek: a nemrég elhunyt Gábor Miklós, a falu szülőtte, Gereguly Piroska, a tájházat rendszeresen támogató Házi Zoltán és a Szmorad család. Önzetlen segítségüket ezúton is köszönöm!

Bízom abban, hogy folytatódik ennek a kis periodikának a megjelenése, adatokat, tényeket gyűjtve a bővített kiadásra szoruló Jósvafő monográfiához. Fogadják szeretettel ezt a 30. füzetet!

Jósvafő, 2009. július

Szablyár Péter

A füzet másolása nem tilos, inkább megtisztelő!

**Jósvafő református templomának festett, kazettás famennyezete
és Bede Pál festőasztalos-mester munkássága**

– Dénes György –

A jósvafői református templom gyönyörű, festett, kazettás famennyezetéről több mint fél évszázaddal ezelőtt, 1957-ben írtam először a Jakucs László által szerkesztett *Aggtelek és vidéke útikalauz* tölem származó *Felsőzíni túraútvonalak* című fejezetében, a 211. oldalon. Már akkor felhívtam arra a figyelmet – tudomásom szerint elsőként – hogy: „Ha a kazettás famennyezetet jobban megnézzük, feltűnik, hogy nyugati felének festése élénkebb színű, szebb munka. A mester itt megörökítette nevét is: Bede Pál asztalos, legény: Bányai Mihály, inas: Tóth István. ... Szembetűnő azonban, hogy a mennyezet keleti felének festése sokkal fakóbb és az előbbinek csak gyenge utánzata.” Más megfigyeléseim mellett ez is hozzájárult ahhoz az ugyanott leírt megállapításomhoz, miszerint: „A templomnak tehát a nyugati fele az ősi épület maradványa, a bővítés kelet felé, valószínűleg a régi szentély lerombolásával történt.”

Hogy Bede Pál festőasztalos-mester Átányban is dolgozott, arról Hadobás Sándornak, az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság kiadásában, év föltüntetése nélkül megjelent *Az Aggteleki Nemzeti Park és környéke kultúrtörténeti értékei* – I. Építészeti emlékek című munkájában már olvastam. Azonban Szablyár Péter a *Jósvafői Helytörténeti Füzetek* 26. számában, 2007-ben közölte, Egy különös felfedezés Átányban c. írása készítetett most arra, hogy a Gömörben és Tornában évtizedek óta végzett történeti-földrajzi és helynévtani adatgyűjtő munkáim, helyszíni bejárásaim során készült följegyzéseimet meg fotóimat átnézzem, és a könyvtárakban néhány adatot ellenőrizve, azokat pontosítsam és kiegészítsem.

Pontosításra és helyesbítésre főképp a számok, az évszámok és a jósvafői templommennyezet kazettaszámait tekintetében van szükség, mert ahány szerző, annyi elgépett, hibás évszám meg kazettaszám szerepel, és ez alól én magam sem vagyok kivétel. Ez utóbbit azért hangsúlyozom, mert nem szeretném, ha az idézett szerzők, vagy lektoraik, szerkesztőik valamelyike – többségük nagyra becsült jó barátom –, úgy látnák, hogy csak más szemében látom meg a szálkát. Észreveszem én azt a magaméban is. Valamennyien úgy vagyunk ezzel, hogy amikor a legépett, illetve kiprintelt kéziratot hibajavítás végett végigolvassuk, a szövegben nyomban észre vesszük a hibásan gépett és ezért értelmetlenné vált szavakat, de az évszám meg a kazetták száma, csupán egy-egy szám, amely ha hibás is, nem zavarja meg az olvasott szöveg értelmét, az ilyen hibák fölött ezért könnyen átsiklunk. Ezeket csak úgy lehet fölfedezni és kijavítani – öreg koromra megtanultam –, ha az elkészült kéziratban szereplő minden szám helyességét gondosan ellenőrizzük. Erről a kényelmetlen és időrabló, de szükséges pluszmunkáról hajlamosak vagyunk néha megfeledkezni.

A jósvafői református templom festett, kazettás famennyezete

Hibás, valószínűtlen, egymásnak ellentmondó adatok a publikációkban

Elsőként a jósvafői templom festett, kazettás mennyezetéről lássuk néhány szerző adatait, a publikációk megjelenésének sorrendjében, természetesen a teljesség igénye nélkül. A hibás vagy egymásnak ellentmondó, vitatott vagy bizonytalan adatokat **kövér** betűkkel írom, a korábbiaktól eltérő, újabb, helyesebbnek ítélt megfigyelésekre viszont **[!]** felkiáltójellel hívom fel a figyelmet.

GENTHON ISTVÁN (1951): Magyarország műemlékei. – A 159. oldalon: „Jósvafő ref. templom ... Festett mennyezete **1791**-ből.” – Az 1961-ben Magyarország művészeti emlékei címen megjelent bővített kiadás 2. kötetének 143. oldalán az idézett szövegrész változatlanul a hibás **1791**-es évszámmal szerepel.

DÉNES GYÖRGY (1957): Aggtelek és vidéke útikalauz (szerk.: Jakucs László). – A 211. oldalon: „Ha a kazettás famennyezetet jobban megnézzük, feltűnik, hogy nyugati felének festése **[!]** élénkebb színű, szebb munka. A mester itt megörökítette nevét is **[!]**: Bede Pál asztalos, legény: Bányai Mihály, inas: Tóth István. ... Szembetűnő azonban, hogy a mennyezet keleti felének festése **[!]**, amely **1774**-ből származik, sokkal fakóbb és az előbbinek csak gyenge utánezata. ... A templomnak a nyugati fele tehát az ősi épület maradványa **[!]**, a bővítés kelet felé, valószínűleg a régi szentély lerombolásával történt **[!]**.” – A szöveg hibás évszáma változatlanul szerepel a kalauz 1961. és 1975. évi kiadásában is. – A helyes évszám: 1794.

R. TOMBOR ILONA (Corvina, 1967): Régi festett asztalosmunkák a XV–XIX. században. – Az 51. oldalon: „Jósvafő. A ref. templom ... **84 egyforma táblából** álló mennyezet, ... Felirata szerint **Bede Pál asztalosmester készítette ... 1794-ben.**”

TOMBOR ILONA (Akadémiai Kiadó, 1968): Magyarországi festett famennyezetek és rokonemlékek a XV–XIX. századból. – A 143. oldalon: „Jósvafő ref. templom. Mennyezet. **84 tábla + 42 táblás újabb [!] rész.** Az **egyik** táblán Bede Pál Asztalos, a középső táblán 1794-es évszám. (Szerző felvétele 1952.)” A 213. oldalon: A festő-asztalosok névsora és működési időszaka meg helye: „... Bede Pál **1783–1794** Átány, Jósvafő”.

MISKOLCZY JÓZSEF (1969): Prédikátorok a szent Eklézsiában. – A jósvafői lelkésznek a matrikulákból kigyűjtött adatait tartalmazó kéziratos füzeté az anyakönyvekkel együtt kezdettől publikus volt, minden kutatónak, érdeklődőnek rendelkezésére állt. Nyomtatásban a Jósvafői Helytörténeti Füzetek 7. számában, 1997-ben jelent meg. A füzet 7. oldalán olvashatjuk: „Domján István ... működése alatt 1793-94-ben bővült ki **[!]** a ma is meglévő templom.”

- ORSZÁGOS MŰEMLEKI FELÜGYELŐSÉG (1990): Magyarország Műemlékjegyzéke. I. – A 349. oldalon: „Jósvafő ref. templom. ... Festett famennyezet **1734**-ből.”
- SZ. J. = SZABADFALVI JÓZSEF (1992): Református templom és harangtorony Jósvafő. In: Borsod-Abaúj-Zemplén megye képes műemlékjegyzéke. Bódvavölgye – Edelény környéke. – A 18. oldalon: „A templom nyugati része középkori eredetű [!]. Mai formára 1793–94-ben építették [!]. ... A hajót fedő kazettás famennyezet nyugati része [!] **1734**-ben, a keleti [!] 1794-ben készült, **azok már egyszerű medaillonos díszítésűek. Az 1792-ben készült karzaton** igen sematikus édenkerti ábrázolás. Az **ugyanekkor felállított szószék és Mózes-szék** gondosabb kivitelű.”
- HADOBÁS SÁNDOR (é. n.) idézett műve 7. oldalán: „Jósvafő .. ref. templom ... hajóját kazettás festett famennyezet ... nyugati része [!] (**84 tábla**) **1774-ben**, ... keleti fele [!] (**42 tábla**) 1794-ben készült. Az **egyiken** felirat: Bede Pál ...”
- FÜLÖP ANDRÁS – SIMON ZOLTÁN (1998): Beszámoló a jósvafői református templom területén végzett 1996–97. évi műemléki kutatásokról. Jósvafői Helytörténeti Füzetek 8. – A 2. oldalon: „festett mennyezetét **Bede Pál asztalos ... készítette 1794-ben.**”
- SZABLYÁR PÉTER (2007): Egy különös felfedezés Átányban. Jósvafői Helytörténeti Füzetek 26. – A 19. oldalon Tombor Ilona 1968-ban megjelent könyvének 213. oldaláról idézi, hogy ott az asztalosok és képírók felsorolásában megtalálta „Bede Pál nevét, az **1783–1947 működési időszakot**, és az általa festett két templom nevét ...”. Azután ismét idézőjelben idézi Tombor Ilonát: „... A középső táblán **1494**-es évszám.” – Az évszámot nem Tombor Ilona vétette el.

A tények és valószínű feltevések

Az 1758. december 18-i jósvafői egyházlátogatási jegyzőkönyv kétségbevonhatatlan tényeket rögzít: „*Templom kő, boltozatos egygyik része, kerített.*” (Jósvafői Helytörténeti Füzetek 8. 21.) Ebből az tűnik ki, hogy akkor még állt a reformáció előtt épült katolikus templom és annak boltozatos szentélye. Ezt én a XIV. század közepe táján épült és 1399-ben oklevéllel igazoltan már fennállt toronytalan kőtemplommal azonosítom. A föltehetőleg gótikus boltozatú szentély elbontására az 1758. évi egyházlátogatás után és a mai templomhajó keleti mennyezetrésze festését 1794-re datáló mennyezet-közepi felirat évét megelőzően, tehát 1794 előtt kerülhetett csak sor, ez tény.

Számos építészeti és egyéb nyom is azt igazolja, hogy a szentély elbontásakor a régi, középkori templomhajót, annak akkor már a mai formájában meglévő mennyezetfestésével együtt meghagyták, és azután bővítették a hajót a lebontott szentély helyén kelet felé, korábbi hosszának kétszeresére. Ehelyütt azonban csak a templom mennyezetének festésével kívánok foglalkozni, a

templom XVIII. századi átépítésről külön tanulmányt tervezek írni. Mivel a mai mennyezet keleti felének festésére a templom bővítése, az átépítés befejezése után kerülhetett sor, ennek idejét a történelmi események segítségével kell valószínűsíteniünk.

Református templom építésére csak II. József 1781-ben kibocsátott Türelmi Rendeletét követő években kerülhetett sor. Mária Terézia királynő haláláig ugyanis a protestánsok nem építhettek maguknak templomot, és egy meglévő, korábban katolikus templomot sem építhettek át, nem növelhették azt a szentély elbontása árán sem. Még egy leégett, romossá lett, protestánsok által használt templomot is csak külön, egyedi királyi engedéllyel lehetett újjáépíteni, mint ahogy az pl. 1777-ben a szintén gömöri Felsővályon történt. A királynő 1780. november 29-i halála után trónra lépett fia, II. József 1781. október 25-én adta ki Türelmi Rendeletét, amely szabad vallásgyakorlatot biztosított a protestánsoknak, és engedélyezte számukra a templomépítést és a paptartást, valamint állami hivatalok betöltését is. Ezt követően kerülhetett sor Jósvafő és a két szomszédos település, Aggtelek és Borzova református templomában is a korábbi szentély elbontására, és annak helyén a templom bővítésére, hajójának meghosszabbítására. Ez az építkezés Jósvafőn az 1790-es évek elején, legvalószínűbben 1793–94-ben történhetett, mert a mennyezet keleti felének festésére, amely az építkezés befejező munkája, a rajta szereplő évszám tanúsága szerint, kétségszűen 1794-ben került sor.

Ez a következtetés összhangban áll Miskolczy József múlt századi jósvafői református lelkésznek az anyakönyvi bejegyzésekre alapozott kéziratos és a Jósvafői Helytörténeti Füzetek 7. számában nyomtatásban is közölt – már idézett – adataival, miszerint: „1793–94-ben bővült ki a ma is meglévő templom.” Ez a szövegezés azt is igazolja, hogy a templom mai formája a megjelölt években „bővítés” révén alakult ki. A mennyezet mai középpontjában lévő, négy kazetta helyét elfoglaló, nagy táblára festett 1794-es évszám tehát a bővítmény mennyezetfestésének elkészültét tünteti föl. Ez tény, még akkor is, ha ez az évszám több publikációban is, gépelési vagy szedéshibával jelent meg.

A jósvafői templom mennyezete nyugati és keleti felének kazettáit – mint ez a felsorolt idézetekből is kitűnik – nemcsak e sorok írója, hanem utóbb Tombor Ilona, majd Szabadfalvi József és Hadobás Sándor megállapítása szerint is, jól láthatóan két különböző időpontban, nyilván más kezek festették. A felületes szemlélőnek azért nem tűnik ez fel, mert a keleti bővítmény festője – hogy a templomhajó mennyezete egységes képet mutasson – igyekezett másolni a már meglévő nyugati rész kazettáinak mintázatát. Csíkos léckeretek határolják a téglalap alakú kazettákat, bennük kék alapon 1-1 vörös keretezésű medalion díszlik, amelynek belső mezeje fehér, benne gazdagon kanyargó kék indák közepén ötszirmú vörös virág. A medalionok széles, vörös keretét külső oldalukon apróvirágos, fehér indák ölelik körül.

A templommennyezet keleti és nyugati felén készült kazetták festése, mint már említettem, bár első pillantásra egyformának tűnik, de ha figyelmesen

megnézzük, jól kivehetően különbözik egymástól. A nyugati, Bede Pál által festett kazetták élénkebb színűek, gondosabban megrajzoltak, még a legénye által készített, kevésbé gyakorlott kézre utaló táblák is. A mennyezet keleti felének kazettáin a rajzolat elnagyoltabb, különösen a medalionok belsejében, de jól megfigyelhető a különbség a medalionok körül, vagy itt inkább mellettük kanyargó indák rajzolatában is. (Lásd a fényképeket!)

A templommennyezet nyugati részének festése Bede Pál asztalos, Bányai Mihály legény és Tóth István inas munkája, ezt egyértelműen igazolja az általuk a középkori templomhajó legexponáltabb helyén, az akkor egyetlen, ma nyugati bejárati kaputól bevezető útnak, a templom nyugat–keleti tengelyében, a jobb- és baloldali padsorok közt az oltár felé vezető úttal való találkozása előtti kazettára festett – sajnos évszám nélküli – névfelirat. Ez a mennyezetmező a festés készültekor $6 \times 7 = 42$ kazettát tartalmazott.

A Türelmi Rendelet 1781. évi hatálybalépése után nyilván nem festették már ki a jósvafőiek rég szűknek bizonyult templomuk mennyezetét, hanem miután a rendelet immár szabad kezett adott nekik az építkezéshez, akkor inkább a templom – számukra fölösleges – szentélyének elbontását és helyén a hajó meghosszabbítását tervezték, és arra gyűjtötték a pénzüket. A régi, kiszűkült terű templom bővítésekor érintetlenül meghagyott mennyezetének festetése tehát bizonyosan 1781 előtt történt.

Hangó István lelkész, a 2000-ben kiadott: Jósvafő, település a források és barlangok völgyében című kötetben megjelent A jósvafői református egyház-község története című tanulmányában – bizonyára az eklézsia fennmaradt iratai alapján –, a kötet 53. oldalán azt írja, hogy „Az 1779. évben ... jelentős felújításokat végeztek a templomon”. Talán ekkor kerülhetett sor – tehát évekkel a középkori, boltozatos szentély elbontása és a templomhajó keleti irányú meghosszabbítása előtt – Bede Pálék mennyezetfestésére. Elfogadható időpont lenne a Hadobás Sándor által említett 1774. év is, ha szerző megjelölné az adat hiteles érdemlő forrását. Teljesen valószínűtlen viszont az Országos Műemléki Felügyelőség Műemlékjegyzékében közölt és Szabadfalvi József által nyilván onnan átvett 1734. év; Bede Pál ugyanis 1788-ban még javában dolgozott a borzovai református templom festőasztalos munkáin, így 54 évvel korábban – ha egyáltalán már élt – aligha lehetett legényt és inast is foglalkoztató, elismert mester. A keleti mennyezet rész festésének időpontjáról tehát csak annyit állapíthatunk meg, hogy az minden bizonnyal az 1781-ben kiadott Türelmi Rendelet előtti években vagy évtizedekben történt, de Bede Pál tevékeny éveinek határára belül.

A mennyezet keleti felének festésére természetesen csak a szentély elbontása és helyén a templomhajó hosszának keleti irányban történt megkettőzése, tehát az építkezési munkák teljes befejezése után, záróaktusként kerülhetett sor. A templom újonnan épült keleti fele mennyezetének kifestése kapcsán – ellentétben a nyugati mennyezetrésszel – az alkotó a nevét nem tüntette föl, a munka befejezését viszont egyértelműen: 1794. Úgy látszik, hogy akkor Bede Pál már

nem vállalt munkát, vagy nem is élt talán, mert ha él és tevékeny lett volna, nyilván őt bízták volna meg a mennyezet keleti felének festésével is.

A festett templommennyezet kazettáinak száma is jelentősen eltér az egyes szerzők publikációiban. Miután a jósvafői templom hajójának hossza a szentély elbontása utáni bővítéssel pontosan kétszeresére növekedett, a festett mennyezet kazettáinak száma is a korábbi $6 \times 7 = 42$ -nek kétszerese, $12 \times 7 = 84$ lenne. Csak-hogy az átépítés után a templom új középpontjában, tehát éppen a régi és új mennyezetrész határán kialakítottak egy díszes és évszámot is feltüntető nagyobb méretű táblát, amely pontosan 4 kazetta helyét foglalja el, így tehát 1794 óta mind a Bede Pál által festett nyugati oldalon, mind a mennyezet utóbb festett keleti felén is csak 40-40, tehát a templom egész mennyezetén összesen 80 medalionos kazetta található.

Az elmondottak fényében megállapíthatjuk, hogy az előzőkben felsorolt publikációkban szereplő mely évszámok, illetve kazetta-adatok tévesek, illetve elvették. Ezért hasonló esetekben – hogy az ilyen hibákat elkerülhessük –, ha egy évszám vagy más adat helyességéről személyesen vagy megbízható fényképről nem bizonyosodhattunk meg, célszerű az adat forrását írásunkban feltüntetni, hogy ne nekünk kelljen szégyenkeznünk az évszám vagy egyéb adat elhibázottsága miatt. Mert egyetlen, bárha nyomtatásban megjelent, adatban sem lehet feltétel nélkül megbízni, mint az idézetekből láthatjuk még az illetékes állami főhatóság (!) hivatalos jegyzékének (!) adataiban sem, – szomorú, de a tények ezt bizonyítják.

Néhány megjegyzés kívánczik a kiragadott idézetekhez.

Genthon István bizonyára korábbi szerzőtől vette át a mennyezetfestés hibás évszámát. Ezt azonban már nem érdemes a múltban tovább követni.

Jómagam nyilván gépelés közben vétettem el az évszám egyik számjegyét, de könnyen lehet, hogy nem én vétettem, hanem a nyomdai szedő, hiszen 1957-ben a kéziratot még írógéppel írva adtuk le, és azt a szedő rakta át a nyomdagépre.

Az Országos Műemléki Felügyelőség hivatalos jegyzékébe is nyilván gépelési hiba folytán került hibás évszám, de ott szigorú lektorálással, illetve gondos korrektúrával ki kellett volna küszöbölni a hibát.

Tombor Ilona művészettörténész 1968-ben megjelent művében – mint idéztem – említi, hogy jósvafői „felvétele” – nyilván helyszíni szemléje és adatfeljegyzése – 1952-ben történt. 1967-ben a Corvina Kiadónál megjelent és a hangsúlyt inkább a képekre helyező kisebb könyvében egy-egy objektumról csak néhány sor szöveget írhatott, így történhetett, hogy ott csak azt említi, hogy a jósvafői templomban a mennyezet 84 egyforma táblából áll. A következő évben az Akadémiai Kiadónál megjelent terjedelmesebb munkájának megírásakor már nyilván elővette 16 évvel korábban készített jegyzeteit, ahová bizonyára feljegyezte annakidején, hogy a mennyezet 84 tábla van, meg azt is, hogy 42 tábla újabb. De azt akkor úgy látszik nem írta föl, hogy ez utóbbiak benne van-

nak-e a 84-ben vagy hozzáadandók. Így történhetett, hogy több mint másfél évtizedes elhomályosult emlékei alapján könyvében + jelet tett a két szám közé, így a mennyezetnek immár 126 kazettája lenne. Aki megfordul Jósvafőn, és fölneéz a templom mennyezetére, az persze nyomban fölfedezi, hogy itt csak elírás történt.

Ami igazán fontos Tombor Ilona ez utóbbi művében, az a kiváló művészettörténésznek az a megállapítása, hogy *a mennyezet kazettáinak egy része régebben, másik része utóbb készült*. Tombor Ilona nem egy a művészettörténészek közt, hanem a régi festett asztalosmunkák, különösen a régi templomok XV–XIX. század közti időben festett famennyezetének és egyéb festett faberendezéseinek legkiválóbb, legkompetensebb, autentikus szakértője. Éleslátású megállapítása megerősíti az én korábban publikált megfigyeléseimet, az itt közölt fényképek megerősítik mindkettőnkét.

Hadobás Sándor nyilván fontolgtatás nélkül, jóhiszeműen vette át a neves művészettörténésznek az Akadémiai Kiadónál megjelent könyvéből a kazetták számára vonatkozó elvett adatát.

Szablyár Péter a mennyezetfestés – úgy látszik megbabonázott – évszámát az idézések során kétszer is elvettette, de úgy tudom, hogy az ő munkáját sem lektor, sem korrektor nem segíti. Különösen derűs Bede Pál működési időszakának elgépelése (1783–1974), mert ebből az következne, hogy a derék mester – még ha óvodás korában kezdett is el templommennyezeteket festeni – jóval kétszáz éven felüli kort ért meg, túltéve ezzel a bibliai ősapákon, de még Matuzsálemen is. Ez az elvétel persze már veszélytelen, mert abszurd voltára figyeljen az olvasó.

Summa summarum, tanulság, hogy dolgozataink kéziratában az évszámokat és az egyéb számokban megjelenített adatokat az anyag leadása előtt, ismételten, gondosan ellenőrizni kell, és kérni kell „kefelevonatot”, ma már előzetes printet, és az abban föllelhető hibákat gondos korrektúrával ki kell szűrni, helyesbíteni kell.

Bede Pál munkássága

Tombor Ilona, majd az ő nyomán Szablyár Péter írásaikban Bede Pál festőasztalos-mester átándaí és jósvafői munkásságáról számoltak be, és tevékeny alkotóéveinek ismert időszakát 1783–1794 közé helyezték. További adatok alapján azonban a mester tevékenységének mind legkorábbi, mind legkésőbbi évszámát módosítanunk kell.

Jósvafőn a templommennyezet festése Bede Pál mesternek még II. József 1781. évi Türelmi Rendelete előtt végzett, és általunk ismert legkorábbi, de bizonyára már sokadik munkája a lehetett. Ha Hangó István adata helytálló, akkor föltehetőleg **1779**-ben dolgozott itt. De ha Hadobás Sándor **1774**. évi adatát megbízható forrás támasztja alá, azt az időpontot kell elfogadnunk.

Égerszög református templomának úrasztalát és székét is föltehetőleg ő készítette és festette. Hadobás Sándor idézi a feliratot (i. m. 6.): „**1782** ... készült ez asztal és szék B. P. által” és föltételezi, hogy „A bútordarabok mesterének névbetűi mögött talán *Bede Pál*, a környék más templomaiban is dolgozó festőasztalos rejlik.” – Egyetérték vele.

Átány református templomában a mester **1783**-ban dolgozott. Tombor Ilona 1968-ban megjelent könyvében szó szerint idézi a szószerk hátlapjára festett feliratot: „Ezen Isten háza meg nagyobbítatott és újjítatott az 1783-dik Esztendőben Midőn ... a' II. Felséges Josef Császár Magyar Ország Koronáját és terhét viselte ... Kabi Károly kőműves Maisternek Bede Pál Asztalos Maisternek és Kalmár János Molnárnak Szorgalmatosságok által die 13a Decembris.” Ez utóbbi pontos dátumból nem derül ki az építkezés megkezdésének időpontja, sem a munkák időtartama, ez csak az egész építkezés utolsó műveletének, a templom mennyezete és bútorai kifestése befejezésének napját jelöli, afféle pont az i-n. De éppen ez utóbbi munka fűződik „Bede Pál Asztalos Maisternek” nevéhez. Tombor Ilona a felirat idézése után zárójelben föltünteti, hogy az "(Szerző felvétele, 1961.)", tehát ő maga jegyezte le. Eszerint kétségtelen, hogy a templom mennyezetének és bútorainak festésén Bede Pál 1783-ban Átányban dolgozott.

Borozván a református templomban szintén II. József Türelmi Rendelete nyomán, a korábbi szentély elbontása és annak helyén a korábbi templomhajó mintegy felével történt meghosszabbítása után, **1788**-ban dolgozott Bede Pál.

A borzovai templom

és a szerző

Bede Pál neve a szószék hátfalán, és az 1778-as évszám a templom ládáján

Nevét és az évszámot szerencsére jól olvashatjuk a szószék hátfalán, a hangvető alatti táblára festett új testamentumi ige fölött, illetve alatt ekként: „Az 1788 d(ik) esztendőb(en) készült Asztal(os) Bede Pál által.” Az 1788-as évszám a templom ládáján még olvashatóbban megismétlődik. (Lásd a fényképeket!) – Bede Pálnak a szószék háttámláján szereplő feliratát Sárközy Sebestyén is említi A történeti Torna megye településtopográfiája című művében (Perkupa–Miskolc, 2006. 25.) Kiss J. és Koleszár K. kéziratos munkájára hivatkozva.

Bede Pál munkásságára tehát az 1770-es évektől az 1790 körüli évekig táltunk eddig adatokat: Jósvafő 1779. (esetleg 1774.), Égerszög 1782. (ha valóban ő áll a névbetűk mögött), Átánd 1783., Borzova 1788. Bizonyos, hogy még számos más helységben is dolgozott, és remélhető, hogy tevékenységére vonatkozó további adatok is napvilágra kerülnek majd, amelyek alapján pontosabban meghatározhatjuk munkásságának időszakát. A mester föltehetőleg 1788 és 1794 között fejezhette be alkotó tevékenységét, talán el is hunyt addigra.

Részletek a jósvafői kazettás mennyezetből

Tájhasználat változásai Jósvafő határában

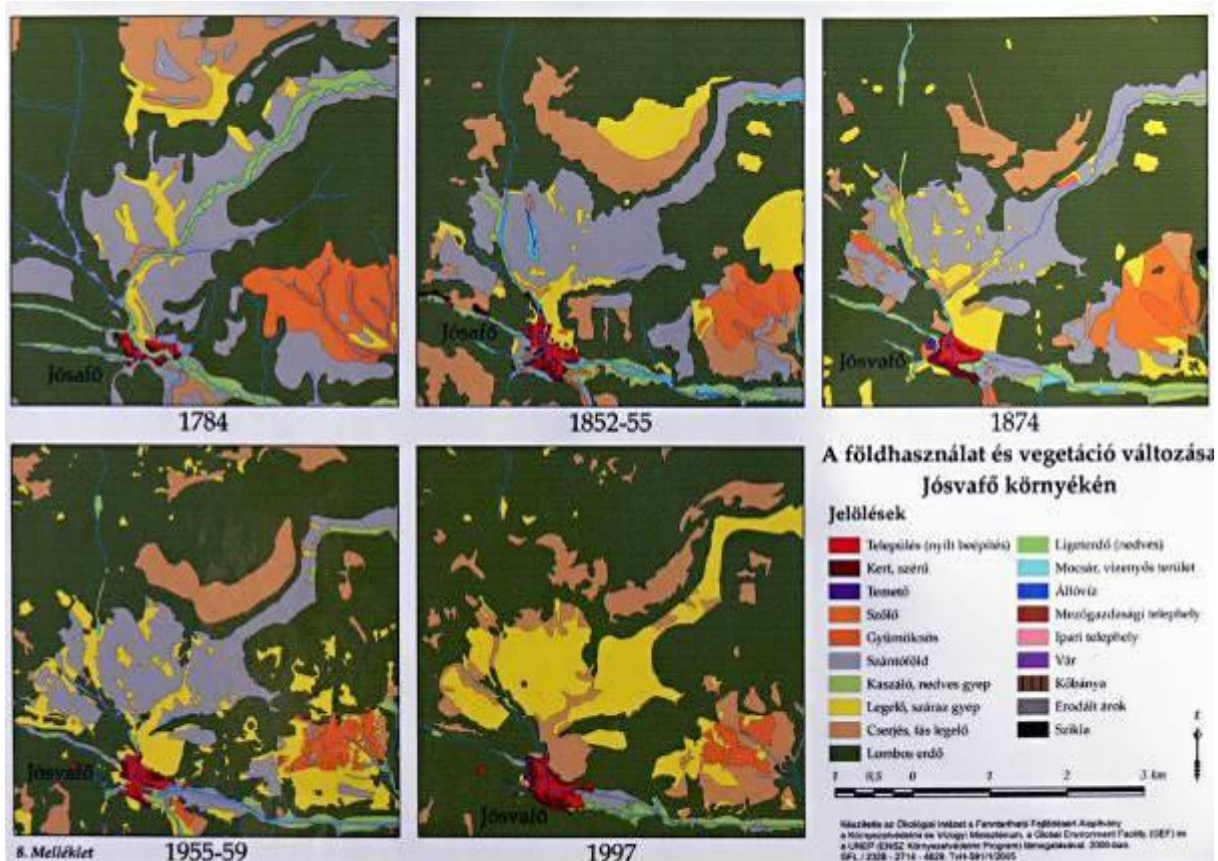
- Sz. Tóth Erika ANP -

Amikor egy magaslatról letekintünk egy tájra, először a szépsége tölt el bennünket. Ha tovább nézzük, akkor egyszer csak el kezd mesélni ez a táj. Igazi időutazást azonban akkor tehetünk, ha a területről előkerülnek a hajdani készült térképek és légi felvételek. A formák, mintázatok és színek sokat elárulnak a múlttól, lassanként több emberöltő története bontakozik ki előttünk.

Az Aggteleki-karsztra jellemző kép a természet és az ember évezredek együttélésének eredményeképpen jött létre. A karsztvidék érintetlen, ember nem járta tájképét összefüggő erdőségek határozták meg. Fátlan élőhelyek csak elszórtan, egészen kis kiterjedésben lehettek a meredek sziklás letöréseken és az állandóan víz borította részeken. Régészeti leletek alapján tudjuk, hogy a terület a neolitikum idején (Kr.e. 4000 körül) már lakott volt. Az új kőkori ember életvitelének ismeretében és a Baradla-barlangban talált régészeti leletek (növényi magvak) alapján feltételezzük, hogy ebben a korban már kisebb növénytermesztési céllal végzett erdőirtások történtek, amelyek a bronzkor (Kr.e. 2500-800) idején egyre nagyobb területet érintettek. A népvándorlások időszakában a térség elnéptelenedett, de a középkor évszázadaiban a népesség létszámának emelkedésével a művelés alá fogott területek fokozatosan növekedtek.

Valószínűleg Jósvafő környékén a XIV. századra már kialakult az a tájstruktúra, amely utána évszázadokig tartotta magát, vagyis a község határ kb. 70%-a erdővel borított, a többi pedig valamilyen művelés alá fogott fátlan terület. Számos írásos emlék bizonyítja például a rétgazdálkodás jelentőségét a környéken, a XVI. században a rétért és a kaszálókért valóságos verseny alakult ki; sok pert folytattak le erőszakos rétfoglalás, elkaszálás és szénalopás miatt. A víz nem járta, vastagabb talajréteggel borított sík területeken alakították ki a szántóföldeket, míg a délies kitettségű domboldalakon szőlőültetvények és kaszált aljú gyümölcsösök sorakoztak a határban. A karszt területre jellemző domborzati tagoltság és a talajtani feltételeknek köszönhetően a különböző művelési módok színes mozaikja borította a település környékét, amelybe sokszor szigetszerűen ékelődött egy-egy adottságainak köszönhetően művelhetetlen természetes folt.

Jósvafő határában az utóbbi bő 200 év alatt történt változásokat jól szemlélteti az a térképsorozat, amely a Gömör-Tornai-karszt tájtörténeti változásait feltáró munka eredményeképpen jött létre. (Nagy Dezső: A Gömör-Tornai-karszt történeti felszínborítása. ANP Füzetek V. 2008.)

Rendkívül fontos azonban, hogy a térképek, feljegyzések és légifelvétel-sorozatok által kialakított alapot a területen élő emberek és az idelátogató kutatók visszaemlékezéseivel töltsük ki.

A terület élővilágának szakértője, Varga Zoltán professzor úr így ír tapasztalatairól:

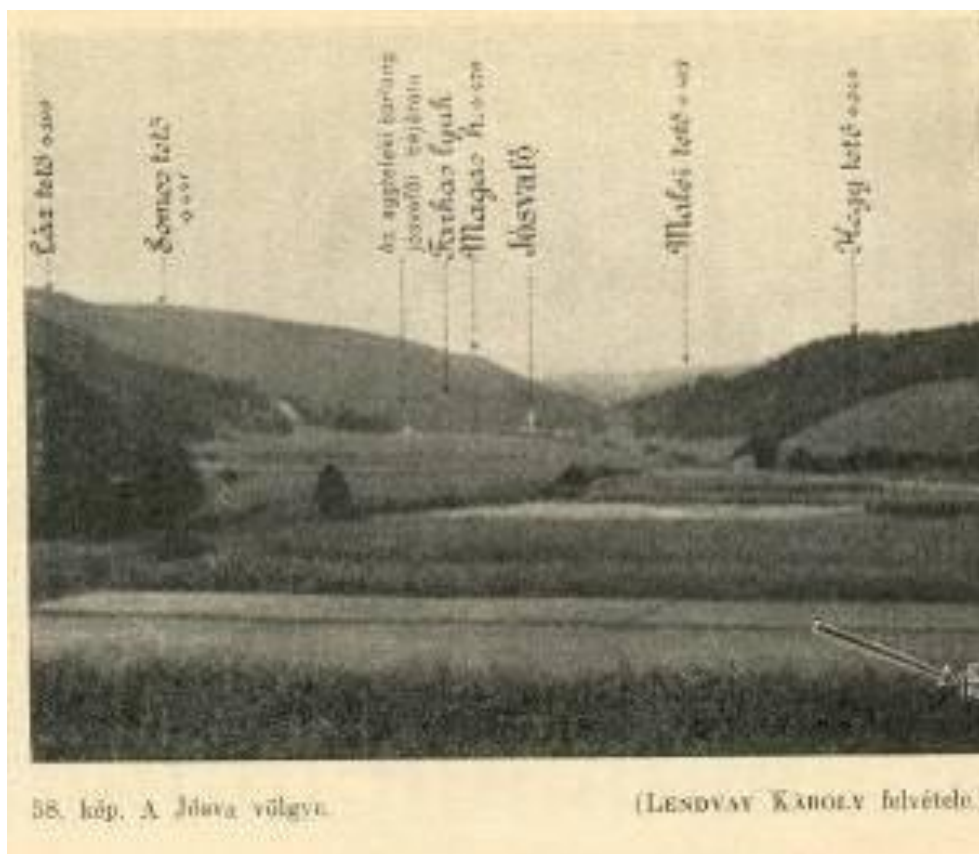
"Jövőre lesz ötven éve, hogy rendszeresen járom ezt a vidéket. Sok változásnak voltam szemtanúja ez alatt a fél évszázad alatt. Épp az első évet végeztem az egyetemen, amikor jó sorsom idevetett. Július első két hetében földrajzi terepgyakorlaton voltunk Jósvafőn. Morfológiai térképezés volt a műsoron, felszínen, barlangban, Kádár László professzor vezetésével. A Vörös-tó területét térképeztük, ahol akkoriban az egyik jósvafői csorda legelt. Akkoriban a nyílt vízű tó az állatok itatására is alkalmas volt, környéken festői látványt nyújtottak a kopár "Medve-sziklák" bizarr körvonalai. A másik csordát a Lófej-völgyön hajtották fel, egészen a forrásig, ahol az állatokat a mára szinte teljesen elkorhadt favályúból itatták. Voltak legelők a völgy oldalain is, ahol szinte nyüzsgött az ürge, terített asztalt kínálva a Lófej-tetőn fészkelő idős parlagi sas-párnak és utódainak. Ekkoriban a Lófej-patak még végigfolyt a völgyön, és a Tohonyaszurdokban már két forrás, a Lófej- és a Kis-Tohonya-forrás vize egyesülve csordogált, esős időszakokban szinte teljesen kitöltve a szurdok alját."

A tájkép alakulásában és a tájhasználati formák jelentőségének változásában csak a 1950-es évek utáni időszak hozott számottevő változást, ekkor azonban szinte egyik napról a másikra hatalmasra váltak a felhagyott területek. A haszonállatok számának változása is jól mutatja ezt a tendenciát.

Haszonállatok	1895	1935	1966	1998
szarvasmarha	322	419	295	17
sertés	248	259	168	50
ló	75	124	33	3
juh	---	---	667	30
méhcsaládok	74	---	---	6

1. táblázat: Jósvafő állatállományának változása 1895 és 1998 között (S. Schuster - Szmorad F.: A táj és tájhasználat története. In: Szablyár P. - Szmorad F.: Jósvafő, település a források és barlangok völgyében)

Ez a hanyatlás a Borsodi-medence nehézipari központtá válásával párhuzamosan játszódott le, elvonva a munkaképes népességet a területről. Az emberek elvándoroltak a gyárakba és bányákba a biztosabb megélhetésért, parlagon hagyva szántót, legelőt és kaszálót. Az előbb említett térbeli mozaikosságnak, a művelt területek közé ékelődő, többé-kevésbe háborítatlan "szigeteknek" köszönhetően a felhagyott területeket rendkívül gyorsan hódítja vissza a természet.

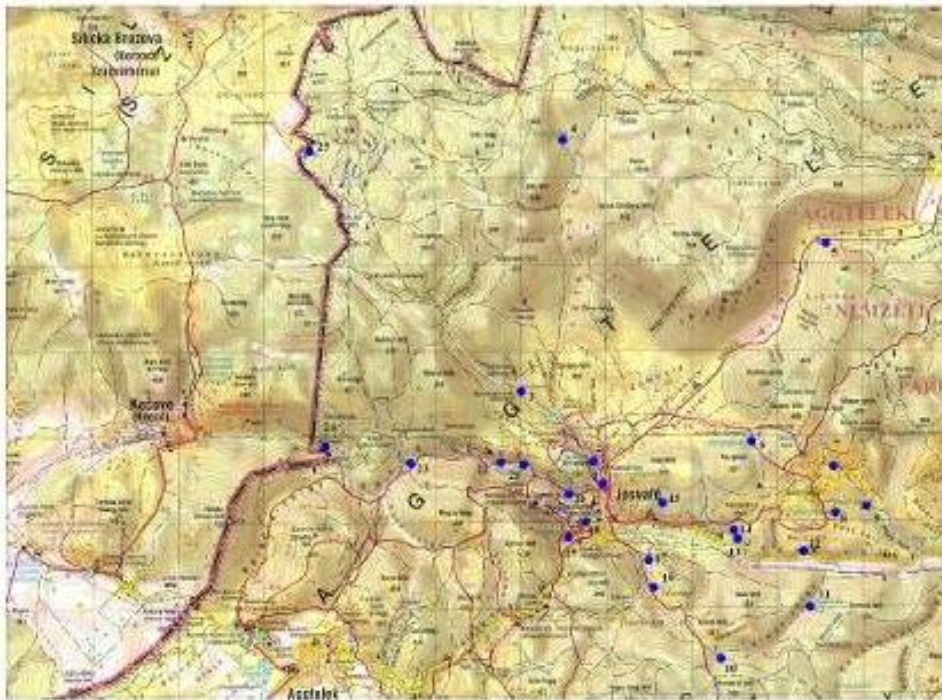

A Jósva völgye a múlt század 30-as éveiben

Élő, eltűnő és elfeledett kutak és források Jósvafőn

- Izápy Gábor -

Néhány évtizede jelent meg Gánti Tibor „Eltűnő szigetek” c. könyve, amely változó, városiassá váló, iparosodó világunk elveszett vagy elveszőben lévő természeti értékeire hívta fel a figyelmet. A változások nemcsak a nagyvárosok, de a természet-közeli, sőt védett területeken is egyre gyakrabban megfigyelhetők, fogynak, tűnnek el állatok, növények, élőhelyek, az élettér beszűkülésével. Az egyik legfontosabb éltető elem a víz, ami az elmúlt évtizedekre visszatekintve szintén fogyatkozni látszik.

Magyarázat a térképen szereplő számokhoz:

1. Bába-kút	14. Bokros-kút
2. Szabó-kút	15. Csurgó-kút
3. Kis-tohonya foglalt forrás	16. Kajta-forrás
4. Lófej-forrás	17. Cigányházi-forrás
5. Hazug-kút	18. Komlós-kút
6. Kuriszláni-kút	19. Jakucs-barlang
7. Karácsony-kút	20. Kecő-kút
8. Cseresznyés-kút	21. Boros-kút
9. Fodor-kút	22. Kiss Bálint bácsi kútja
10. Almás-kút	23. Imádságos-kút
11. Gyertyán-kút	24. Néti-lyuk
12. Köszvényes-kút	25. Vízfakadás
13. Zabos-kút	

Mai világunkban természetes, hogyha megszomjazunk, megnyitjuk a vízcsapot, vagy veszünk egy palack üdítőt, vagy kivesszük a kocsiból az italt. Az elmúlt század közepéig a víz szerepe sokkal nagyobb volt a falusi ember életében, mint manapság. Ha valaki egész nap kint volt az erdőn vagy a mezőn, esetleg állatokkal dolgozott, azokról gondoskodnia kellett, nem lehetett állandóan hazamenni, tudni kellett, hogy a közelben hol van ivásra alkalmas víz.

Jósvafő község a szomszédos településekhez képest meglehetősen vizes helynek számít, hiszen a falu határában fakadnak az Aggteleki karszt legnagyobb hozamú forrásai, amelyek a környék legismertebb barlangjainak – Baradla-, Béke-, Kossuth-, Vass Imre-barlangok – kialakításában is jelentős szerepet játszottak, és a források vizei a faluban egyesülve táplálják a Jósva-patakot.

A jósvafőinek tartott források közül a legismertebb nagy hozamú karsztforrás a Komlós, Jósva, Nagytohonya, Szabó-kút, Kistohonya, Babot-kút és Lófej-forrás. Ezeket a forrásokat nemcsak a helybeliek ismerik, hanem a karszthidrológusok is, hiszen a forrásoknak a hozamát már az 1950-es évek óta mérik, a hatvanas évek közepétől műszeresen regisztrálják, a Babot-kúton és a Szabó-kúton vízmű üzemel. Ezek a források szerepelnek a VITUKI Kht. országos forrásnyilvántartásában is. A 2002-ben készült „Magyarország forrásainak katasztere VI. kötet, Aggteleki-karszt” c. VITUKI-OVF kiadvány ismerteti a források hozamára, hőmérsékletére, vízminőségére vonatkozó adatokat 2000-ig bezárólag. Ha a kiadványt átnézzük, további forrásokra akadhatunk, amelyek már nem annyira ismertek a helybeliek előtt sem. Név szerint az alábbi források találhatók még a kataszterben Jósvafőhöz sorolva: Kajta-forrás (Vályus-forrás), Kajta-forrás II. (Cigányházi-f.) Erdészház feletti-f. (Póka-lázi), Köszvényes-kút, Zabos dombi-f. Szerepel még a kiadványban a közigazgatásilag Teresztenyéhez tartozó Almás-völgyi Almás-kút és Gyertyán-kút, az Aggtelekhez tartozó Kecő-völgyi két időszakos forrás: az Imádságos-kút és a határ melletti Néti-lyuk, valamint a Haragistyán, a borzovai határ közvetlen közelében található Vízfakadás nevű időszakos karsztforrás. A fent említett kevésbé ismert forrásokról csak egy-két hozam és hőmérséklet adat, valamint a források fakadási helye, tengerszintfeletti magassága és a vízáradó kőzet minősége szerepel. Ezeknek a forrásoknak a nevét megörökítették az utókor számára, de ez a felsorolás korántsem tekinthető teljesnek, hiszen az évszázadok óta itt élő emberek több forrást ismertek, használtak, mint a szakemberek. A területről készült különböző topográfiai térképek az említett forrásoknak a legtöbbször, az állandó forrásokat és kutakat ábrázolja, de nevüket nem minden esetben tüntették fel, nem mindegyik azonosítható.

A fentebb említett nagy hozamú karsztforrások hozamváltozásairól, vízminőségéről sok ismerettel rendelkezünk. Ez a hosszú, több évtizedes, rendszeres méréseknek köszönhető. A méréseket, vizsgálatokat elsősorban a VITUKI ill. a jósvafői kutatóállomás dolgozói, valamint a környéken tevékenykedő barlangkuta-

tók végezték. A kisebb források, kutak nagy részét ők sem igen ismerik, mert a kutatók figyelme elsősorban a karsztforrásokra, barlangokra irányult, a kisebb források többsége pedig nem a karsztos területeken található, kis hozamuk és rossz megközelíthetőségük miatt nem is tudtak róla.

A rendszeres mérésekből és tapasztalati úton is megállapítható, hogy az utóbbi évtizedekben a források hozama – eltekintve az időszakos árvizektől – csökkent. Ennek fő oka, hogy a százéves csapadékátlaghoz képest az utóbbi évtizedekben kevesebb a csapadék, és a forráshozamok szempontjából meghatározó jelentőségű téli, hó formában lehulló csapadék mennyisége is kevesebb, mint korábban. Ez a fogyatkozó vízmennyiség a nagyobb források rendszerében ritkán okoz jelentős változást, a kis hozamú források esetében azonban a forrás elapadásához, eltűnéséhez vezethet. A forrás eltűnésével egy élőhely, egy név, egy „sziget” tűnik el.

A régi, kb. az 1940-es évekig a faluban élő emberek napi vízszükségletük egy részét nem a nagy hozamú forrásokból, amelyek a falun kívül voltak, hanem ásott kutakból elégítették ki. Ilyen ásott kút több portán is volt, amelyek nemcsak az ott lakók, hanem a szomszédok, közelben lakók számára is biztosíthattak vizet. Bak Albert bácsi elmondása szerint ilyen ásott kút volt a mai orvosi rendelő – volt jegyzői lakás – udvarán, tartozott kút a parókiához, az erdészházhoz, a régi iskolához (mai községháza), volt kútja Bokros Gyuláénak, Garan Lajosénak és Kontra Mihályénak is. A kutak vizét időnként ellenőrizte a hatóság, az orvosi rendelő udvarán lévő kutat megfelelő vízminősége miatt közkútnak jelölték ki. Az említett kutak a falu tengelyében a Petőfi u. mentén helyezkedtek el, vizüket az orvosi rendelő és a parókia kútja kivételével nem elsősorban a Jósvapatakából, hanem a hegyoldalból, a Jósva-patak által lerakott törmelékbe leszivárgó talajvízből nyerték. Mára az ásott kutak többségét a falubeli vízvezeték kiépítését követően részben eltömték, részben a csatornázás kiépítéséig a szennyvizet vezették bele. (Jónyérék és Kontraék udvarán a kerek kút ma is látható, van működő kút a Kossuth utcában, de az új soron is. A Kossuth u. 3. alatti kút érdekessége, hogy kb. 20 m-el van magasabban, mint a völgy talpa, és a telek melletti elvezető úton, a csapáson a kút felett is lehet találni időszakosan fakadó vizet.) Ezek az ásott kutak csak néhány méter mélyek, a vízáradó törmelék réteg vékony, a vízáradó képessége mérsékelte, a jelenlegi vízigények kielégítésére már nem lennének alkalmasak.

Az ásott kutak jelentősége a vezetékes víz megjelenésével megszűnt. Jósvafőn a vízvezeték kiépítése Kornis Andor jegyzősége alatt, a negyvenes évek elején, a falu É-i végén található, viszonylag kiegyenlített hozamú Szabó-kúti karsztforrás foglалásával történt. A forrás vizét lakásokba nem kötötték be, csak „örökké folyó” közkifolyókba vezették be (1. kép), amelyeket a falu alacsonyabban fekvő részein helyeztek el.

1. „Örökké folyó kút”

Összesen öt ilyen kút létesült; egy-egy a Bak-szögben, a Kecő-szögben, a falu közepén, az alsó malom közelében és a Tengersizem-völgy elején. A vezetékes vízellátás végleges kialakítása a Szabó-kút időszakos megzavarodása miatt nem ebből a forrásból, hanem a nagyobb hozamú, Kecő-völgyi Babot-kútból történt. A kifolyó csapokat a hatvanas évek közepe táján az új vízmű felépítése után felszámolták, új nyomós kutak jelentek meg az utcán, majd megkezdődött a portákra, lakásokba is a víz bevezetése. A Szabó-kút jelenleg a Tengersizem-szállót és az ANPI létesítményeit látja el vízzel.

A továbbiakban a mellékelt térkép segítségével képzeletben járjuk végig Jósvafő környékét, és látogassuk meg a még működő, eltűnőben lévő vagy eltűnt forrásokat, vagy, ahogy Jósvafőn mondják – kutakat.¹

A falu központjából a távoli Lófej-forrás felé indulva a falu utolsó háza mellett, egy volt forrás mellett vezet el az út. Az idősebbek még emlékeznek a hidegvízű, ún. Bába-kútra, amely Silye Lajos telkén a bejárattól jobbra, a korábbi kapahámor területén fakadt, kis hozamú foglalt forrás volt, árvizes időszakban a vize az út alól ma is megjelenik. A kút vize – a hőmérséklete alapján - feltehetően nem a Nagytöhonya-forrásból származott, hanem a domboldalból leszivárgó vizekből. Hasonló vízfakadás a szomszédban Bak Gyul telkén is előfordult, a csatornázás után ezek a fakadások eltűntek.

A Nagytöhonya-forrástól alig száz méterre, ÉK-re fakad kb. 219 m tengerszintfeletti magasságban a Szabó-kút-forrás. A közelség ellenére a két forrás nincs

egymással kapcsolatban. A forrás tulajdonképpen a kb. 1 km-rel feljebb, 258 m magasan fakadó Kistohonya-forrás főforrása, ugyanis annak a Szabó-kút feletti Tohonya-szurdokban elnyelődő vize itt jelenik meg. A Szabó-kút forrása soha nem apad el, bár az utóbbi időben egyre ritkábban folyik a patakja, alacsony hozamnál a forrás túlfolyása a Tengersizem-tó alatti vízmű gépháznál jelentkezik. Az átlagosan 500 m³/nap hozamú, 10 °C-os vízü forrás minimális hozama csak azért nem használható a település vízellátására, mert nem biztosítható hozzá előírászerű egészségügyi védőterület, árvizes időszakban vize megzavarosodik, az év nagy részében a Tohonya-patak vize lényegében átfolyik a forráson (2. kép).

2. Szabó kút

A Vass Imre-barlang és a Kutatóállomás közelében fakadó Kistohonya-forrás kb. 1000 m³/nap átlagos vízhozamú, de nagyon szélsőséges vízjárású. Vize 10 °C-os, vízgyűjtőjét a Szabó-kúthoz és a Nagytohonya-forráshoz hasonlóan dolomit és mészkő alkotja. A több szájból fakadó forrás az elmúlt évtizedekben többször is kiapadt, vízhozama rendkívül szélsőséges, 0 és 30000 l/min közötti hozamok is mérhetők a forráson. A forrás betongyűrűvel foglalt aknájából történik a Kutatóállomás vízellátása. A kifolyóval ellátott forrásfoglalás a Kisgalyára, Tohonyabércre egykor járt földművesek kedvelt víznyerő helye volt, ahol meg lehetett pihenni. A korábban gyakori áradások a forrásszájat, patak-medreket rendszeresen kitakarították, működött a természet öntisztító képessége, de rendszeres volt a forrás környékének a kaszálása is. Az utóbbi időkben a terület elhanyagolt, az erre kószáló lovak miatt be van kerítve, a foglalt forrás gyakorlatilag megközelíthetetlen, nem is látható, a környéke kezd elmocsarasodni, hasonlóan a foglalás mellett húzódó árokhoz, amit a közeli útról csapadékos időszakban lemosódó hordalék kezd feltölteni.

Jósvafő környékének legmagasabban – kb. 425 m magasan - fakadó forrása a Lófej-forrás, amelynek különleges viselkedését és legendáját már Tompa Mihály is versbe foglalta. A forrás egykor gyakori, 6-12-24 óránként jelentkező,

egy-két óráig tartó, akár 3-4000 l/min vízhozam növekedése felszökő vizet és hanghatásokat is produkált. A háború előtt Szajkó (Szántó) Mihály pásztor édesapja mellett gyerekként gyakran figyelte a forrás leggyakrabban dél körül bekövetkező, készülődő kitörését, és értesítette az eseményről a közelben piknikező, a látványosságért idelátogató úriembereket, hogy jöjjenek a forráshoz a kitörést megtekinteni. A hirtelen megnövekvő vízhozam egy vízfront megjelenését is előidézte, ami előrehaladva a száraz mederben, maga előtt görgette a mederben lévő faleveleket, ágakat.

A vízhozamtól függő áradás azonban általában nem folyt végig a kb. 6 km hosszú völgyön, hanem nyomjelzéssel igazoltan, az elnyelődő víz felszínalatti áramlással a Nagytohonya-forrásban jelent meg. A különleges és ugrásszerű egy-két órás hozamnövekedést a forrás kettős szivornyarendszere segítette elő, aminek a működését Maucha László és Gádoros Miklós, a Kutatóállomás dolgozói fejtették meg. A hatvanas-hetvenes években a forrás már csendes volt, a hozamnövekedések az aszályos időjárás miatt rövidebb időközökben jelentkeznek.

A forrás a környéken tartott jószágok fontos itatóhelye volt, a hetvenes években a jósvafői csorda még erre a területre járt legelni. Ennek emlékét a vályuk korhadó maradványai még egy kis ideig őrzik. Korábban az országos kéktúra útvonala is érintette a forrást, évente több százan is felkeresték ezt a különleges forrást, aminek a hozamát jelenleg is méri az É-magyarországi KÖVÍZIG. (3. kép)

3. Lófej-forrás

Az ország egyik legismertebb szivornyás forrása tudomásunk szerint jelenleg nem látogatható, mivel szigorúan védett területen van, ezért a túraútvonalat is a Szelce-völgy felé vezették el.

A Lófej-forrástól visszafordulva a Szelce-völgy közepe táján, a Szakadék-völgy találkozásánál lévő kanyarban található Hazug-kutat egyetlen térkép sem jelöli. Aki nem tudja, hogy vörös agyaggal kitöltött völgy közepén található körtefa alatt időnként egy foglalatlan karsztforrás fakad, nem találja meg. Nevének eredete nem ismert, elképzelhető, hogy időszakos jellege miatt kapta ezt a nevet. Az ötvenes-hatvanas években, a völgyben még folyt mezőgazdasági művelés, kaszálás, az itt dolgozók használták a forrást, ha volt benne víz. Az időszakos forrás vize a hozamtól függően néhány száz méter után elnyelődött a völgyben. A forrás helye nagyon magasan, kb. 350 m tengerszint feletti magasságban található, csak a karsztvízszint megemelkedése esetén folyik belőle a víz, egyébként rendszeréből a víz felszín alatti áramlással a Nagytohonya-forrásban jelenik meg. Feltételezhető, hogy a völgy kanyarulatában lévő törésvonal duzzasztja fel időszakosan a karsztvizet, és hozza működésbe a forrást.

A többnyire száraz Szelce-völgyön a jósvafői szőlők felé haladva elérjük a Kuriszláni-völgyet. Korábban ezen a területen gabonát termeltek, a környezetében lévő erdős területen legeltettek, szükség volt az állatok itatásához vízre. Itt, kb. 320 m magasságban egy betongyűrűkkel foglalt ásott kút, az ún. Kuriszláni-kút található. A kutat valószínűleg egy árvizes időszakban megjelenő forrás nyomán ásták ki és foglalták, túlfolyó vize nincs. A kút vize nem tekinthető karsztvíznek, valószínűleg réteghatáron fakadó talajvíz. A már részben feltöltődött, elhanyagolt kút aljában egy kevés víz szinte mindig található. A kutat tápláló vízáradó réteg vize a néhányszor tíz méterre lévő Kuriszláni víznyelőben tűnik el. A víznyelőben ugyanis a felszín alatt egy kis hozamú, de állandó patak csordogál, amelyiknek a vize egy napon belül megjelenik a Nagytohonya-forrásban.

A Kuriszláni-völgyből már csak egy ugrás a jósvafői szőlőhegy. Innen csodálatos kilátás nyílik a környékre. A szőlőhegy már kívül esik a karsztos területen. Itt elsősorban nagy keménységű márgás kőzetek, illetve törmelékeik találhatók, amelyek vízrekesztő, rossz víztároló tulajdonsággal rendelkeznek, ezért a szőlőhegy magasabb részein nincsenek források, és kutak sem. Míg a karsztos fennsíkokon azért nincsen víz, mert a repedezett, töredezett karsztos kőzet elnyeli a vizet és több száz méteres mélységben a hegylábi nagy hozamú forrásig elszívárog vagy folyik a víz, addig az ilyen területeken a felszíni lefolyás a jellemző, és legfeljebb a felszínhez közeli, lazább szerkezetű rétegben mozog a víz. A szőlőhegyen található Cseresznyés-kút, Karácsony-kút és Fodor-kút mindig ad vizet, hozamuk azonban csak néhány köbméter naponta. A források a völgytalpakon található lejtőtörmelékben, agyagos mészkőből fakadnak, vizük csak bővizű időszakban éri el a Jósva-patakot. A kutak eltérő 285, 260, ill. 230 m magasságban fakadnak. A vizek tiszták, ivóvíz minőségűek, amit a bennük élő rákok jelenléte is igazol. A két első kút a hasonló nevű völgyben fakad, a Fodor-kút nevét a terület Szinpetrii illetőségű tulajdonosáról kapta, aki sokáig kint lakott a szőlőben. A források környezete sajnos a szőlőhegy állapotához kezd hasonlítani, hiszen

vizüket egyre kevesebben használják. Kivételt jelent a Karácsony-kút környéke, ahol az elhanyagolt forrás fölött néhány méterrel, Garan Feri néhány éve egy új forrás-kutat foglalt, befedte és kifolyóval látta el.

A Jósva-patak jobbpartján, a szőlőhegygel átellenben lévő Almás-völgyben is van két kisebb talajvízforrás, az Almás-kút 320 m magasságban, fenn a dombtető közelében, a Gyertyán-kút a völgy alsó szakaszán kb.160 m magasságban található. A kutak a völgykitöltésben összegyűlő talajvízből táplálkoznak. A kezdetlegesen foglalt források hozamát a hetvenes és nyolcvanas években időszakosan mérték a VITUKI kutatói, akkor az Almás-kútnak 5-10, a Gyertyán-kútnak 60-80 l/min hozama volt. A korábban is kis hozamú, csak időnként túlfolyó Almás-kút helyét a vadak betaposták, az alsóbb forrás még működik.

A falu felé visszatérve a Mély-völgy előtt, az országút fölött mintegy 10 m-el, kb. 220 m magasságban található a Kösztvényes-kút. Kis hozamú rétegforrás volt, amely hozamához képest jelentős méretű mésztufa kúpot (4. kép) hozott létre.

4. A Kösztvényes kút mésztufa dombja

A tufa anyaga alapján valamilyen meszes kőzetből, de nem tiszta mészkőből származik a vize. Korábban a vízfeltörés helyén nagyobb méretű földmedencét alakítottak ki vízmerítés céljára. Állítólag a vize gyógyhatású volt. Elsősorban a reumás fájdalmak ellen használták, a beteg testrésze a kút vizéből borogatást tettek. A hetvenes évek mérései szerint hozama 10-20 l/min volt, de nem folyt mindig. Jelenleg az egykori forrás helyén csak nedvesedés, (5. kép) sár figyelhető meg, a forrás vize a felszín alatt szivároghat el a meredek lejtőn az országút alá.

5. Kőszvényes kút

A Mély-völgy és a Nagy-kő után található a Bokros-rét. Ennek K-i felében, az útkanyar fölött, a Zabos-dombbal átellenben kb. 205 m-es magasságban az ún. Zabos-kút található. Valamikor a szemközti dombon lakó Zabos család használta, innen származik a kút neve is. Lényegében nem kútról, hanem viszonylag nagy területen, több gödörből szivárgó, kis hozamú forrásról van szó. Elhanyagolt, bozótos helyen található, a környékbeli vadak járta hely, környezete daganás, a forrás vize kb. az útig szivárog el. (6. kép)

6. Zabos kút

Tőle ÉNy-ra kb. 150 m-re, 5 m-el magasabban található az időszakosan működő Bokros-kút. A forrás működése egybeesik a karsztforrások nagy hozamú időszakával, árvizes időszakban a forrásból több száz liter víz folyhat ki percenként, akár több héten át is, miközben a Zabos-kút hozama nagyságrenddel kisebb lehet. A hetvenes évek végén jósvafői fiatalok kísérleteztek az árvízi forrásszáj megbontásával, de járható üreget nem találtak a rosszul karsztosodó kőzetben. Feltételezhető, hogy az időszakos forrás a Zabos-kút árvízi túlfolyója, mely utánpótlását a fölötte lévő alsótriász korú, mészköves hegyoldalból nyeri.

A forrásnyilvántartásban szereplő Erdésházi vagy Póka-lázi- forrás – a faluban Csurgó-kútnak is hívták –, Jósvafő K-i végén, az egykori erdészházzal szemben lefutó É-D-i irányú szurdokvölgyben fakadt. Ma már nincs nyoma a forrás fakadási helyének, de a hetvenes évekből mért hozamadata van. A falunak ezen a végén építkezők közül több család a forrás vizét használta az építkezéshez, mivel a településnek ezen a részén akkor még nem épült ki a vízvezeték. A nyolcvanas évekre a forrás elapadt, valószínűleg a csapadékcsökkenés következtében. A kb. 250 m magasan fakadó forrás földtani viszonyai a Bokros-kúthoz hasonlóak, valószínűleg nem kapcsolódnak a Nagytöhonya-forrás rendszeréhez.

Jósvafő K-i felétől D-re, Égerszögre az út a Kajta-völgyön át vezet. A völgy tejetén és alján egy-egy foglalt karsztforrást említ a forrásnyilvántartás. Az egyik, a Bika-rétre vezető szurdok alatti völgyfőben fakadó, egykor itató vályúkat tápláló Kajta-forrás, aminek a hozamát 1-100 l/min között mérték. A völgy végében, az egykori cigányházak melletti betongyűrűvel foglalt Kajta-II.-forrás hozamát 4-100 l/min között mérték a hetvenes években. Az ingadozó hozamú karsztforrások, a felettük lévő hegyoldal alsó triász mészkövéből fakadnak. A felső forrás elhanyagolt állapotban még meg van, az alsó forrás gyakorlatilag nem található a völgy elmocsarasodó területén.

A Tengersizem-tó alatt az asztmaszálló felett kb. 218 m magasságban fakad az éves átlagban kb. 1000 m³/nap hozamú Komlós-forrás, amely a barlangterápiáról is nevezetes Béke-barlang vizeit hozza felszínre. A forrást a kirándulók is gyakran felkeresik, azt azonban kevesen tudják, hogy a bukógáttal ellátott forráson kívül az asztmaszálló K-i sarkában is fakad egy foglalt forrás, amely valójában a Komlós-forrás legalsó fakadási helye, a helybeliek által Komlós-kútnak nevezett forrás. A terepszinten kialakított foglalásból felszín alatti csatorna vezeti a forrás vizét a Jósva-patakba, ezért láthatatlan. Az utóbbi évek tapasztalata, hogy míg korábban a bukógáttal mért forrásszájon gyakorlatilag a forrás teljes hozama megjelent, néhány éve csak a hozam töredéke folyik ki, miközben a Komlós-kútból és a hegyoldalból patakok folynak ki árvízkor. (7. kép) Valószínűleg egy olyan folyamatnak lehetünk tanúi, amikor egy forrásjárat eltömődése miatt a forrás helye elvándorol.

7. Komlós forrás

A falu fölötti parkolóban, az asztmabarlang bejárata alatt, a barlangászok által Jakucs-barlangnak nevezett, befalazott mesterséges táró rendkívül csapadékos időszakok idején árvízi túlfolyóként működik; az idomkövek résein kifolyó víz látványos jelenség (8. kép).

8. A Jakucs-barlang bejárata

Az eredetileg a Béke-barlang gyógykezelő termeihez tervezett táró a Komlós-forrás árvízi vizeinek egy részét vezeti le, kb. 20 méterrel a forrás fakadási szintje fölött.

A Kecső-völgyben, a község és Babot-kút közötti völgyszakaszon három kis forrás ismert. Mindjárt a faluszélen, a völgy jobb oldalában található, az ún. Kecső-kút (Silye-kút), ami régebben a Kecső-szögben lakók fontos víznyerő helye volt. Néhány száz méterrel feljebb a völgy bal oldalán fakad a foglalatlan Boros-kút. A harmadik forrás szintén a völgy baloldalán fakad foglalatlanul. A több forrásszájon bugyogó Kis Bálint bácsi-kútja a legbővebb vizű a három forrás közül. Az elnevezések az egykori telek tulajdonosok nevét őrzik. A Kecső-kút viszonylag állandó hozamú kis karsztforrás, a tőle D-re lévő domboldalból fakad. A korábban gondozott forrás, jelenleg nagyon elhanyagolt, az inni járó vadak széttaposták, a kifolyó víz elposványosítja a környéket. (9. kép)

9. Kecső kút

A Boros-kút időszakos talajvízforrás (?), száraz időszakokban a fakadás helye nem azonosítható. A legfelső forrás, az ún. Kis Bálint-bácsi kútja a hegyoldal alján haladó út alatt fakad. A forrás nagy felületen több forrasszájból ered, amelyek az utóbbi években egyre nehezebb megközelíteni a völgy elhanyagolt állapota miatt. A forrást korábban nem vizsgálták, hozama viszonylag kiegyenlített, száraz időben is elérheti az 50-100 m³/nap értéket, utánpótlását feltehetően É felől a Tohonya-bérc dolomitjából kapja.

A „Kecsőben” a felsorolt forrásokon kívül még két időszakos forrás található. Az egyik a Babot-kúttól Ny-ra, kb. ötszáz méterrel feljebb, szintén a Kecső-patak bal partján 263 m magasságban található Imádságos-kút, árvizek idején szokott néhány hétig működni. (Obbágy János szerint a neve azzal lehet összefüggésben, hogy általában húsvét környékén, a hóolvadást követően szokott működni.) A kút vize a távolabbi Haragistya fennsík mészkövéből kapja a vizét, a Kecső-patakkal nincs kapcsolata.

A másik időszakos forrás, amelyikhez kisebb függőleges barlang is tartozik, a Kecső-patak magyarországi belépési pontjánál található Néti-lyuk, amely többnyire az Imádságos-kúttal egy időben működik, de kb. 60 m-el nagyobb fakadási magassága miatt kisebb hozammal és rövidebb ideig. Ezek az időszakos források akár 1000-3000 m³ vizet is adhatnak naponta.

A Haragistya-fennsíkon, a határon, kb. 430 m-el a tengerszint felett található időszakos Vízfakadás-forrás szintén egy függőleges barlangi hasadékból fakad, átfolyik Szlovákiába, és ott egy töbrben elnyelődik. Hozama, működése az Imádságos-kútéhoz hasonló. Mivel vizének összetétele csaknem megegyezik az Imádságos-kút és a Babot-kút árvízi összetételével, arra lehet következtetni, hogy ilyenkor a fennsíknak ebből a részéből nemcsak Szlovákia, hanem D-felé is áramlik a karsztvíz.

Kirándulásunk végén megállapíthatjuk, hogy a források környezetünkhöz hasonlóan változnak, természetes és az emberi beavatkozások hatására különböző állapotba kerültek. Csak akkor maradhatnak meg jó állapotban, ha megfelelő módon kezeljük őket. A nagy források önfenntartóak, a kishozamú, helyi jelentőségű források pedig csak kevés törődést igényelnek. Korábban az erdőt-mezőt járó ember elemi érdeke volt, hogy a kútból vagy forrásból vizet tudjon meríteni, ezért gondoskodott megfelelő állapotáról. Ma a természetvédelmi törvény értelmében csaknem minden forrás védett, de a védelemről, a helyben lakóknak, a vizet használóknak kell elsősorban gondoskodni, hogy az utódok számára is megmaradjon az, ami az övék.

**Falu – család – iskola – gyerek kapcsolata
az 50-es 60-as években**

- Dr Jakucs Lászlóné -

Jósvafőnek, ennek a hegyek, patakok, barlangok ölelésében kialakult ősi kis településnek az ezerhétszázados évektől kezdve biztosan létezett iskolája (de valószínűleg régebben is lehetett valamilyen oktatás), hiszen tudjuk, hogy hattól tizenkét éves korig tankötelezettség volt előírva.

Az 1948-ban bekövetkezett államosításig a mi falunkban a református egyház volt a fenntartó, a nevelők, az „oskola mesterek” kinevezése az iskolaszék feladatai közé tartozott. A tanulók létszámáról csak az 1800-as évek elejétől vannak adataink, ami általában nyolcvan körüli volt. Ebbe beletartozott a hat osztály gyerekserege, és az úgynevezett „ismétlősök” csoportja is. A tizenkét és tizenöt év közötti fiatalok a hat osztály elvégzése után heti két-három alkalommal kötelesek voltak még iskolába járni, amikor már inkább gyakorlati ismereteket sajátítottak el.

Egészen az 1930-as évekig általában egy tanító működött, esetleg a segédlelkész segítette a munkáját. A negyvenes évektől két nevelője volt az iskolának, egyik az alsó osztályokat vezette, másik a nagyobbakat tanította. 1948 után a kötelezően kialakított nyolc osztályra mindenképpen két pedagógusra volt szükség, annál is inkább, mert volt néhány olyan év, amikor a tanulók létszáma elérte a száz főt. Ekkor kerültem én is ide, s ettől kezdve három csoportra bonthattuk a nyolc osztályt.

A legkisebbeket Miskolczi Józsefné, Erzsike tanította, a legnagyobbak az én tanulóim voltak. Körtvélyi Kálmánnak, az igazgató-tanítónak a köztes csoportok jutottak. Neki sokféle feladata volt abban az időben. Nemcsak az iskola minden gondjával kellett megküzdenie, részt vennie a falu minden ügyes-bajos dolgában, de sokat kellett utaznia Edelénybe. Ide, az akkori járási hivatalhoz tartozott a mi iskolánk, és a környék minden településének oktatási /és minden más/ intézménye. Ráadásul mi „tagiskola” voltunk, azaz a sokkal nagyobb létszámú, több nevelővel dolgozó színi iskola volt a közvetlen felettesünk. Néhány évig oda kellett elmenni a nyolcadikos tanulóinkkal vizsgázni, ahol idegen tanárok előtt adtak számot tudásukról.

Lehet, hogy ma már sokaknak nehéz elképzelni, de ebben a kis közösségben nemcsak komoly, de igazán felelősségteljes munka folyt. Minden tanulónkat jól ismertük, tudtuk, hol kell segíteni, kit hogyan kell buzdítani. Akkor nem ismertük azt a szót, hogy tehetséggondozás, de természetes volt, hogy a törekvő, eszes gyerekekkel többet foglalkoztunk. Lehet, hogy ő észre sem vette, amikor más,

nehezebb feladatot kapott az úgynevezett önálló munka során, de ennek megvolt a célja.

Gondolkodni, problémát megoldani tanultak ezek a gyerekek. Hogy két, három különböző évfolyam tanult egy időben, a tanteremben, ez senkit nem zavart. Kiki tette a dolgát. Akiknek a „közvetlen” órájuk volt, ott ugyanúgy izgultak a feléléstől, figyeltek a magyarázatra, mint bármelyik iskolában. Aki önállóan dolgozott, az igyekezett a feladatát jól megcsinálni, hiszen értékelve volt minden munkája, és ha jól elvégezte, a talán érdekesebb, másik óra eseményeire is figyelhetett. Így akaratlanul is felkeltettük sokszor az érdeklődést a több, az újabb ismeretek elsajátítására.

Bukás a mi iskolánkban nem volt. Ha adódott – talán inkább az első, második osztályban – nagyon nehezen boldoguló tanulók (óvoda, iskola előkészítő akkor nem létezett), a szülőkkel megbeszéltük, a gyerekek érdeke, hogy maradjon tovább az adott évfolyamon. Ez nem jelentett megalázást vagy kiközösítést, hiszen a csoportok két, néha három évig is egy teremben dolgoztak. Igazi iskolának készült tanterme csak egy volt akkor a falunak, s volt, amikor délelőtt, délután tanítottunk itt, a harmadik társaság a volt kultúrház kicsi termében tanult. Munkánkat rendszeresen ellenőrizték a járásról kiutazó szakfelügyelők, általános felügyelők. Egy-egy látogatás során tanulóink kitettek magukért, bizonyították tudásukat. Mi meg ugyanúgy jártunk továbbképzésekre (Edelénybe), tartottunk bemutató órákat, mint egy városi iskolában.

A szülőkkel jó volt a kapcsolatunk. Szülői értekezletekre eljött mindenki, udvariasan meghallgatták, amikor a „Szülők iskolája” soron következő előadását kellett megtartanunk. A kötetlen beszélgetéseknek, az esetleges problémáknak megtárgyalása mindig eredményesebb volt. Amikor vetített képes előadásokat tartottunk utazásról, kutatásról, más tájak embereinek életéről, a termünk tele volt nemcsak szülőkkel, de érdeklődő falubeliekkel, nagyobb gyerekekkel.

A falu magáénak tudta az iskolát, mi pedig kivettük a részünket a falu életéből. A hivatalos állami ünnepeket mindig az iskola szervezte. Elismerést jelentett a gyerekeknek, amikor itt szerepelhettek. De éveként legalább egyszer szórakoztattuk is a falu lakosságát. Általában látványos színdarabot tanítottunk be iskolásainknak, lehetőleg úgy, hogy kicsi, nagy szerepeljen benne. A hosszú készülődés, a jelmezek, a díszletek kialakítása hetekre még jobban összekovácsolta nem csak a gyerekeket, de a szülőket is. Az természetes, hogy surlódások, sértődések mindig akadtak, ezeket jó érzékkel, sok beszélgetéssel kellett elsimítani. Amikor nagy kirándulást szerveztünk Budapestre, Egerbe, Miskolcra, vagy csak ének, esetleg színjátszó versenyre mentünk valahova a környékre, mindig akadtak segítő szülők, akik velünk jöttek.

Abban az időben a nevelőnek előírt feladata volt a családlátogatás. Erről naplót is kellett vezetnünk. Előnye az volt, hogy még jobban megismerhettük a tanítványok otthoni körülményeit, a szülők gondolkodását, tudtunk beszélgetni arról, hogy a jó képességű gyerekeket tovább kell taníttatniuk. Mentek is többen középiskolába, meg szakmát tanulni a környező városokba.

Ma is büszke vagyok tanítványainkra. Azokra, akik megmutatták, hogy osztatlan kisiskolából jöve is helyt tudtak állni kemény városi iskolában, és a későbbi munkájukban. De azokra is, akik az élet más területein bizonyítottak. S azokra, akik otthon, Jósvafőn vagy környékén élve mutatják meg a messziről jötteknek, ennek a csodálatos vidéknek a szépségeit.

Tudom, hogy a mai világ tempójához hozzá tartozik a televízió, a számítógép, az internet, s ezek ismerete szükséges a mai fiataloknak. Mégis sokszor sajnálom a bezárt régi, sok évszázados kis iskolákat, ahol volt idő mindenre, arra, hogy figyeljünk egymásra, hogy megláthassuk a szépet, a jót, hogy gyarapítsuk ismereteinket, hogy *embereket* neveljünk.

Jósvafői iskolások a múlt század 50-es éveiben

Hajdani munka és élet a Szőlőhegyen

- Nadanicsekné Gereguly Piroska -

A szőlősgazdák szőlői, pincéi Jósvafőtől több kilométerre /Szinpetri felé/, a községtől keletre voltak és vannak. Megközelítésük valaha gyalogosan vagy szekéren történt. Az oda vezető út minősége mindig változott, mivel az esőzés a nagy kövek közül gyakran kimosta az apró kavicsot, agyagot. Ezért régen a kisbíróval kidoboltatták, hogy a szőlői út javítására minden családból egy fő köteles megjelenni, egy napot dolgozni.

Az egyes dűlők nevei a szőlőhegyen: Farkas ódal /oldal/, Tőgyes, Újhegy. A legnagyobb területen a református egyház gazdálkodott. Szőlője a legtöbb embernek volt, de pincéje nem mindenkinek. A leggyakoribb szőlőfajták: direkt termő, ótványszőlő /oltvány/, deleváré. A szőlősorok mellett gyümölcsfák /alma, körte, szilva, cseresznye dió /, brüszke /köszméte/, ribizli bokrok sorjáltak. A tőkék között sárgarépat, petrezselymet is termesztettek.

A csend, a nyugalom, a jó levegő, az ember keze munkája érezhető, látható volt az egész területen. A 2. világháború alatt menedéket adott több pince az oda néhány hétre kiköltöző családok számára. Bak Pista, Palcsó Pista, Fucko Józsi bácsiék 2-3 hétig is ott laktak a szőlőhegyen, segítséget adva más családoknak is.

A gyümölcs- és szőlőérés kezdetétől a szüretig szőlőpásztor vigyázott a területre. Éjjel-nappal járta a szőlőket, hogy lopás ne forduljon elő. Édesanyám elmondása alapján hajdan szőlőpásztor volt: Bak János, Dely György, Tóth Lajos. A szőlőpásztorról, kerülőről nóta is szólt:

Megérett, megérett a fekete szőlő.
Ne menj arra szőke, barna kislány,
Elfog a kerülő.

Nem félek, nem félek én a kerülőtől.
Inkább félek, százszor jobban félek
A babám szerelmétől.

A szőlőben tavasztól őszig mindig adódott munka. 4-5 évente trágyázták, évente metszettek, karót pótolnak. A venyigét összehordták, elégették. Mivel ezek nehéz munkának bizonyultak, férfiak végezték. A kétszeri szőlőkötözés az asszonyokra hárult, mert ez babra munka volt.

Kezdetben csepűfonallal, majd rafiával kötöztek. A vegyesboltban vett, vízben eláztatott kékkővel kétszer permeteztek. A tetejelés a 2. kötözés után történt. 3-szor kellett kapálni, harmadikat már érés alá. A gazos szőlő szégyent hozott a gazdájára.

A szüret körülbelül egy hét alatt zajlott le. Előző nap megsütötték otthon a „kótt”, /kelt/ mákos, diós patkót, megfőzték a gulyáslevest. Így a gazdasszony is tudott segíteni a szüretelőknek. A segítség általában a családból, szomszédokból került ki. Hoztak magukkal vödöröt, kést. A vödörben vitték haza a kóstolót. Ekkor tették félre a csen-

gettyút is. Szép, egészséges 4-5 szőlőfürtöt tartó szőlővesszőből többet összekötöttek. Vagy ott hagyták a pincében valahová felkötve, vagy hazavitték a hideg elsőházba /tisztaszobába/, komorába /kamrába/. A hidegen elállt, télen csemegeként fogyasztották.

Főleg az asszonyok szedték a szőlőt, a férfiak hordták puttonnyal, vödörrel a hordóba. Vagy a pincénél történt a darálás, vagy bevitték a faluba házhoz. A darálás után a szőlő a kádba került, majd préselték. A mustot fonott, tiszta kosáron vagy szűrőtálon szűrték át, hogy a mag, szőlőhéj ne kerüljön a leendő borba. A bort tavaszkor fejtették le a hordóból. A kipréselt szőlőmaradékot kétféleképpen hasznosították: 1. Öntöttek rá vizet, tettek bele cukrot, ebből lett a lőre. 2. A szőlőmaradékot, törkölyt tartalmazó hordó tetejét sárral betapasztották, így légtelenítették. Tavaszig erjedt, ebből főzték a seprópálinkát.

A boros hordót a pincében két vastag fára tették, hogy a nedves földhöz ne érjen. A pince belső részében állt, közelében a lopó. A lopó lopótökből, később üvegből készült. A pince külső részében tartották a szőlőmunkához használt szerszámokat, padot, asztalt, poharakat, prést. A prés valamikor fából készült, csak a csavar volt vasból.

A legtöbb ember a borral beosztással gazdálkodott. Egyszerre haza csak körülbelül 5 litert vittek. Így maradt húsvétra, aratásra, kitartott az újborig. A jó borról szól az alábbi dal is:

Jó bor, jó egészség.
Szépasszony feleség.
Szépasszonynak, jónak,
Jó járású lónak
Kár megöregedni.

A szőlőből a termést szekérral hordták haza, vagy háti kosárban hátukra kötve. A szőlőmunkákat a családban többnyire az idősebbek végezték, de a fiatalok is besegítettek. Az idősebbek elmúlásával, az utódok messzire költözésével egyre több a gondozatlan szőlő. A szőlőhegy elnéptelenedik, a természet visszaveszi a magáét?

Szőlőhegyi pincék

Újabb, jelentős dokumentumok Jósvafő múltjából

Mező Arnold tiszteletes úr jóvoltából jelentős dokumentumokba nyertünk bepillantást a jósvafői egyházi archívumból. Ezek közül adunk közre néhányat most, a továbbiakat folyamatosan közreadjuk.

A templom bővítésének és felújításának kérvénye 1777-ből:

Tekintetes Nemes Vármegye
Kegyes Jó Uraink!

Bölds emlékezetekben lehet Nagyságoknak, hogy a Felsőes Királyi Helytartó Tanácsnak, a' Tettes Ns Vögye (?) munkássága által, hozzánk járult kegyes engedelméből, Templomunk egy részének romladozásit megépíthettük, bé is sendelezhettük; de a más részén a' sendel igen meg avúlt és az essözés az épületbe kárt teszen. Egész alázatossággal instáljuk azért Nagyságtokat tisztelet, méltóztassanak e dologba szokott kegyességeket irántunk gyakorolni, és megengedni, hogy újjonon megrendezhessük és minthogy az ablakotskák igen keskeny voltak miatt, a Templomnak egyik vége setétes, azokat is valamennyire megszélesíthessük.

A'mellyekre, midőn a Tettes Ns Vármegyétől magunk megalázódásával kegyes engedelmet kérnénk. A Tettes Urakat kiteket az isteni kegyelmes gondviselést ajánljuk, és mi is békességes életelést, jó Istenünk előtt esedezni meg nem szűnünk. Maradván Jósvafőn 1777^{ben} Sz. György havának 2^{dik} napján.

Nagyságtok Kegyelmetek

alázatos szolgálja
a Jósvafői Helv. Conf. Tartó
Gyülekezet közönségesen

A levél címzése az összehajtott papír hátoldalának közepén:

„Tettes Ns Thorna Vármegyéhez nyújtandó alázatos Instantiájok, a belől megírtaknak.”

„Láda leltár 1872. jan. 15.”

„Leltár

Melly felvétetett Jósvafőn Január hó 15^{ik} napján 1872^{ik} évben a Jósvafői hely. Hitv. Egyház ládájában található ingóságokról, felül költség 62 f 82 x. de minden szőlő dézsma váltságot bevett 144 ft 86 fillért ezen hetvenkét forint és nyolcvankét fn felül költés ebből kiszámíttatván ,- vissza fizetett készpénzben 82 fr 4^{1/2} fil.

1. Három aranyozott ezüst pohár, kettő talpas, harmadik kanna formájú,
2. Egy nagy abrosz
3. Egy asztal kendő
4. Egy aranyaszománytos selyemkendő
5. Egy veres selyem kendő
6. Egy fehér tarka selyem kendő
7. Egy abrosz patyolat ezüstel varrott
8. Kék bíbor ritka kendő
9. Csipkés szelű fehér abrosz
10. Zöld koczkás selyem kendő
11. Csipkés szelű fehér abrosz
12. Egy kék selyemkendő sárga szegéllyel
13. Halvány veres selyem kendő apró virágokkal (Vattay Bálintné ajándékai)
14. Két czin tányér és egy kopott veres virágos kendő

Van továbbá a megvett erdőről szóló ideiglenes szerződés,- a kifizetett összegekről szóló 1.) darab nyugtával. Van továbbá 1620.- és 1640^{ik} évekről szóló két darab okirat,- mely az egyház javadalmazásáról szolt.

és több aprólékos ./

és több aprólékos nyugták.

Hogy az itt leírt tárgyakat melyek az Egyház ládájában találtatnak és ládával együtt át vettem elismerem Jósvafőn 1870. január hó 15^{dik}.

Váradi Imre egyház gondnoka

előttünk
Apostol Péter lelkész
Urbán Károly
Dely Mihály
Dely István

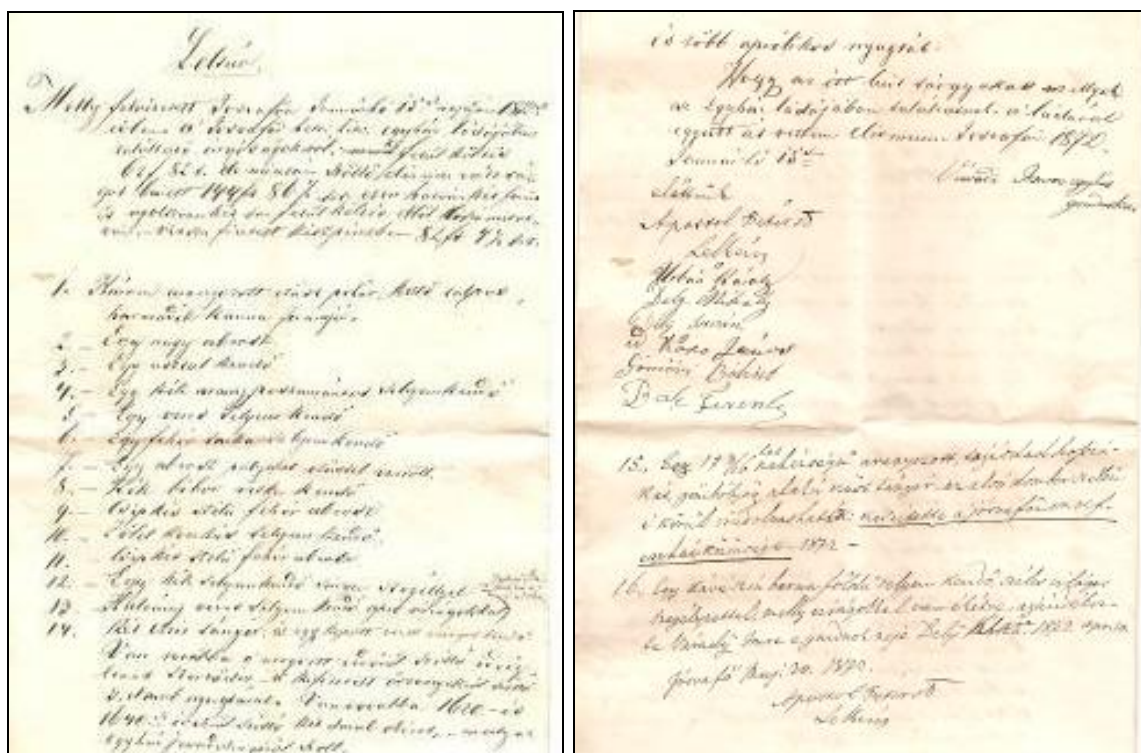
Id Koto János
Gömöri Bálint
Bak Ferentz

15. Egy 17^{3/16} lat nehézségű aranyozott, tojásdad, hosszúkás, gömbölyög alakú ezüst tányér: az alsó dombor szélén e' körül írás olvashatók: Készítette a jósvafői ev.ref egyházközönsége 1872.-

16. Egy kávészín barna földű selyem kendő, széles, világos szegélyzettel, mely virágokkal van ékítve: ajándékozta Várady Imre e. gondnok neje Dely Klára 1872. apr. 20.

Jósvafő Maj. 20. 1872.

Apostol Péter lelkész"

A jósvafői törpe vízerőmű szerepe a Baradla villamosenergia-ellátásában. A barlang világításának kezdeti lépései

REICHARDT SÁNDOR okl. villamosmérnök, okl. gazdasági mérnök

Jósvafő község a cseppkőbarlangjáról világhírű Aggtelektől keletre, attól mintegy 6 km-re fekszik. Már a XIII. sz. végén királyi ítéletben említett falu különösen akkor vált közismertté, amikor 1928-ban a község felett emelkedő Somostető lejtőjéről egy mesterséges táró létesítésével megnyitották a barlang jósvafői bejáratát. Ezzel a község bekapcsolódott a barlang idegenforgalmába.

Emléktábla a barlang bejárata felett

A községnek 1720-ban már vízialma volt. Ma három vízikereklével hajtott malomra, ill. műre emlékeznek. Ezek közül az egyik, amelyet az aggteleki barlang föld alatti vízfolyásának felszínre törő forrása, a Jósva-forrás vize táplált, romos állapotban van. A *Klein Antal* tulajdonos által működtetett malomban statisztikai adatok szerint 1918-ban 220 V-os egyenáramú villamos energiát is termeltek, és 33 községi fogyasztó részére értékesítettek.

1935-ben, az akkor 28 éves fiatal mérnököt, *Dr. Kessler Hubert* vezeték ki az aggteleki barlang igazgatójává. Az ő nevéhez fűződik a 7 km hosszú domicai ág és az aggteleki barlang összefüggésének konkrét igazolása. Ugyanis 1932. augusztus 21-én a Budapesti Egyetemi Turista Egyesület kutatóexpedíciójának tagjaként nagy kockázatvállalással ő úszta át elsőként búvárfelszerelés nélkül azt a szifont, amely a két barlangrészt összeköti. Ez mindaddig az előző kutatóknak nem sikerült.

Ebben az időben a domicai ág világítását a csehszlovákok már kiépítették. Ekkor merült fel először a Baradla aggteleki és jósvafői bejáratától egy-egy rövid szakasz világításának gondolata. Ehhez természetesen pénzre volt szükség. Igen ám, de Aggtelek Gömör-Kishont, Jósvafő pedig Abauj-Torna vármegyéhez tartozott. A két vármegye sem az ügyek intézésében, sem a költségek viselésében nem tudott megegyezni. A kormány viszont az egységes kezelést mellett döntött, ezért ezt a feladatot a Magyar Turista Szövetségre bízta. A kormány részéről a barlang ügyével mint idegenforgalmi objektummal, a kereskedelmi miniszter foglalkozott. A pénzforrás, mint mindig, akkor is kevés volt.

A rombadott malom képe

Dr. Kessler Hubert nagyon sokat tett a csodálatos aggteleki barlang idegenforgalmának előmozdítására. E tevékenységének láncszemeként ő szervezte meg a barlang aggteleki és jósvafői bejáratánál egy-egy rövid túraszakasz világítását.

Ekkor a környéken még nem volt közüzemi villamos hálózat, tehát csak viszonylag korlátozott teljesítményű, helyi áramforrás létesítése jöhetett számításba. Ebből az következett, hogy nem világíthaták meg a teljes bejárható barlangszakaszt, hanem mindíg csak azt, amelyikben a látogatók éppen tartózkodtak. Ezért a kivilágítandó barlangbejáratot több kisebb világítási szakaszra osztották.

A villanyvilágítást a barlang két, leginkább látogatott részébe vezették be: az aggteleki bejáratról a "Paradicsom"-ig és a jósvafői bejáratról a "Horváth Miklós terem"-ig, amely ma az "Óriások terme" nevet viseli. Mindkét rész kb. 1 km hosszú. Az aggteleki járatot tíz, átlagosan 100 m hosszú világítási szakaszra osztották. E szakaszok egymás utáni lépcsőzetes világítását alternatív kapcsolással biztosították. Egy-egy ilyen szakasz terhelése mintegy 2,2 kW volt. Ebben a barlangrészben összesen 104 lámpát szereltek fel. A legkisebb izzó 40, a legnagyobb 500 W-os volt. Az áramot egy, a barlangbejárat előtt épült gépházban elhelyezett Ganz gyártmányú, négyütemű, 5 LE-s (3,7 kW-os) benzinnemű motorhoz közvetlenül kapcsolt vegyes gerjesztésű, 110 V-os dinamó szolgáltatva. A dinamót 1935-ben helyezték üzembe.

A barlang jósvafői szakaszában már jóval nagyobb gondot okozott a világítás feltételeinek megteremtése. Itt ugyanis egymagában az óriási méretű, mintegy 150 m átmérőjű "Óriások teremének" világítására legalább 8 kW teljesítményre volt szükség. Ezért Jósvafőn egy nagyobb teljesítményű áramfejlesztőt kellett létesíteni. A villamos energiát itt egy 14 LE-s (10,3 kW-os) benzinnemű motorhoz szíjjátéttel kapcsolt, egyenáramú, 240 V-os, 10 kW teljesítményű dinamó szolgáltatva. Ezt is 1935-ben helyezték üzembe. A nagyobb teljesítmény lehetővé tette, hogy a jósvafői barlangrészt csak négy világítási szakaszra osszák. Ezen

az útszakaszon összesen 102 lámpahelyet szereltek fel A legkisebb izzó 40, a legnagyobb 1000 W-os volt.

A benzínmotorokat automatikus fordulatszám szabályozóval szerelték fel, tehát indítás után nem igényeltek további kezelést. A dinamók túlterhelés- és zárlatvédelemmel rendelkeztek.

A dinamókat és a reflektorokat a Ganz Gyár szállította és kifüggesztés nélkül minőségben szerelte. A speciális kábeleket a Felten és a Siemens cég, a lámpatesteket és kapcsolókat, valamint a szerelési anyagokat az *Engel Károly* cég szállította.

Dr. Kessler Hubert interjút ad a szerző részére

Talán nem érdektelen megemlíteni, hogy 1936-ban *Horthy Miklós* kormányzó a Jósvafőhöz közeli Szelepusztán vadászott, és május 21-én megtekintette a Baradla jósvafői, majd aggteleki részét. Akkor adták át ünnepélyesen a barlang világítását. *Horthy* ekkor *Fabinyi Tihomér* pénzügyminiszterhez fordulva szövé tette, hogy miért nem reklámozzák jobban e csodálatos természeti kincset. Ezt követően a barlang részére 20 000 pengőt utaltak ki, de a beígért további 20 000 pengőt már nem kapták meg.

A benzínüzem működtetése nagyon költséges volt. Kézenfekvő volt tehát az a gondolat, hogy a Jósva-forrás vizével olcsó villamos energiát lehet előállítani, és azzal a barlang jósvafői szakaszát megvilágítani.

1939-ben a barlangot megtekintette *Poledniák Károly* kassai vasöntő és gépgyáros. Ő felajánlotta, hogy ellenszolgáltatás nélkül a barlang rendelkezésére bocsát egy vízturbinát. Ezzel *Dr. Kessler Hubert* régi vágya látszott megvalósulni: ugyanis lelki szemei előtt a törpe vízerőmű mellett megálmodott egy turistákat gyönyörködtető, csónakázásra és fürdésre is alkalmas, a lillafüredi tóhoz hasonló kis "tengerszemet".

A völgyváró gát. Jobb oldalt a gépház

Ekkor a barlangot már sokan látogatták, jelentős bevételre tettek szert, így még abban az évben meg is építették a *Kessler* által tervezett törpe vízerőművet. Megépült a gépház, az üzemvízesatóma, a víz tárolásához és a tó kialakításához szükséges völgyváró gát, sőt a tóban egy fürdésre alkalmas medencét is kialakítottak.

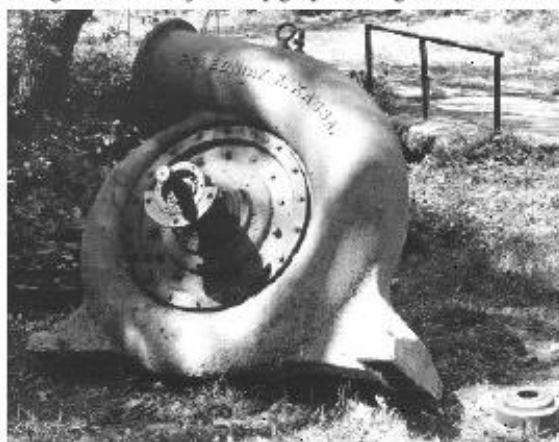
Ez után a jósvafői benzínüzemű dinamót leállították. Aggteleken viszont még tovább is üzemben kellett tartani mindaddig, amíg 1942-ben sikerült Rozsnyó felől, Domicáról, a barlang bejáratához egy 20 kV-os szabadvezetéket, és a hozzá csatlakozó transzformátorállomást kiépíteni. (Az említett helységek ekkor Magyarországhoz tartoztak.)

A "Tengerszem"

A Jósva-forrás vízhozama 15 éves mérés alapján maximum $2 \text{ m}^3/\text{s}$, minimum $0,1 \text{ m}^3/\text{s}$, átlagosan $0,55 \text{ m}^3/\text{s}$. A létrehozott esés $5,5 \text{ m}$ volt. Ennek megfelelően a *Poledniák*-féle vízszintes tengelyű, csigaházaz *Francis-turbina* kb. 15 kW teljesítményt adott le. Az általa ékszíjjal meghajtott Ganz gyártmányú 220 V-os dinamóval látták el villamos energiával a barlang jósvafői ágát, a *Kessler* saját tulajdonát képező igazgatói lakást, és később az 1942-ben felépült Tengerszem Szállót, továbbá a vízellátást szolgáló szivattyút.

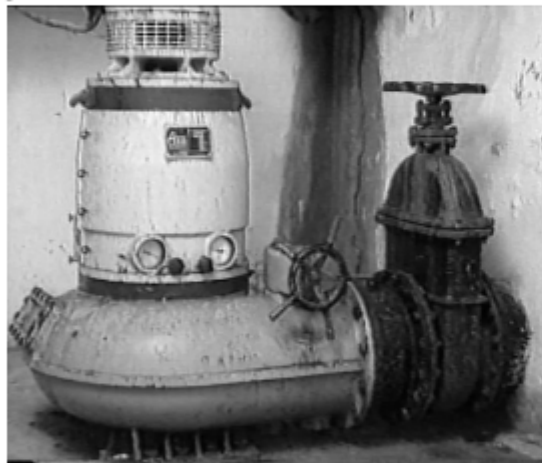
Jósvafő községet és ezzel együtt a barlang jósvafői bejáratának létesítményeit a faluvillamosítás kapcsán 1957-ben a községi villamos hálózatra kapcsolták. Ezt követően a szükséges villamos energia már korlátlanul rendelkezésre állt. A barlang villamos berendezéseinek korszerűsítése elől elhárult az akadályok, a megnövekedett teljesítményigények kielégíthetővé váltak. A

A kibővített Poledniák-féle vízturbina

törpe vízerőművet – rendeltetését befejezvé – leállították, sőt a hatvanas évek végén a gépi berendezéseket 18 év üzemeltetés után lebontották. Egy ipari emléket szívében viselő, lelkes amatőr fotós megörökítette a kidobott, *Poledniák* gyártotta vízturbinát és tartozékait.

1969-ben a Ganz Mávag Viz és Gép Fővállalkozási Osztálya az általa lebontott berendezések helyére kísérleti céllal új gépcsoportot szerelt be.

A kísérleti gépcsoport

A turbina Ganz gyártmányú, Mignon 250 típusú, $n=1500/\text{min}$, $Q=0,23-0,28 \text{ m}^3/\text{s}$, $H=5-12 \text{ m}$, $N=11-35 \text{ LE}$. Ez közvetlen tengelykapcsolatban volt a *Bláthy Ottó* Villamos-gépgyár által gyártott 20 kVA-es, percenként 1500 fordulatszámú, 400/231 V-os, 50 Hz-es generátorral.

A gépcsoportot sohasem helyezték üzembe, gazdátlanul elhagyták.

Aggteleken 1967-ben létesítettek egy, a barlang és a bejárat környékén elhelyezkedő létesítmények energiaellátását szolgáló szabadtéri transzformátorállomást. A Csehszlovákiából érkező 20 kV-os távvezetékét lebontották.

Ekkor nyílt lehetőség a barlangjárát útvonalaik korszerűsítésével együtt modem, a kor követelményeinek megfelelő barlangvilágítás kialakítására.

Irodalom

1. *Kessler Hubert: A Baradla elektromos világítási rendszere. (Az Aggtelek-Jósvafői "BARADLA" cseppkőbarlang ÉRTESÍTŐJE. 1937. augusztus)*
2. *Dr. Kessler Hubert: AZ AGGTELEKI BARLANG leírása és felhárításának története.*
3. *Patró István: Magyarország villamosításának állapota 1925-ben.*

SZERZŐ

Reichardt Sándor 1959-ben a BME Villamosmérnöki Karának Erősáramú Szakán villamos művekből szerzett diplomát. Gazdasági mérnöki tanulmányait Miskolcon, a Nehézipari Műszaki Egyetem Gépészmérnöki Karának Gépipari Gazdasági Mérnöki Szakán végezte. Pályafutása során mindvégig az észak-magyarországi áramszolgáltatásban dolgozott. Volt műszaki tisztviselő, technikusként a falu villamosításban tevékenykedett. 1950-ben tervezési osztályvezető, 1952-ben technológus, 1956-tól főmérnök, majd 1966-tól az 1988-ban történt nyugdíjba vonulásáig üzlet-

ill. üzemigazgatóként vezette az ÉMÁSZ Miskolci Igazgatóságát. Az 1950-ben megalakult MEE Miskolci Szervezetének alapító tagja, első titkára. *Kandó-díjat* és MEE Életpálya-elismerést kapott. A MEE Technikatörténeti Bizottságának tagja. Telefon: 06-46/353-139

Szakmai lektor: *Burgony László* okl. villamosmérnök, a MEE Technikatörténeti Bizottságának tagja

Hírek

Híradás a 2003. évi CeBIT-ről

2003. március 12-19. között rendezték meg Hannoverben az idei informáciotechnológiai, telekommunikációs és médiakommunikációs szakkonferenciát. Közel 400 000 m² kiállítási területen, 60 országból több mint 7000 kiállító termékeit mutatták be. A kiállításnak 120 országból, közel 600 000 látogatója volt.

A szervezők az integrált mobil eszközökre, a jövő kihívásaira, a technológiák biztonsági-, valamint az emberi erőforrással kapcsolatos informatikai kérdésekre helyezték a hangsúlyt. A CeBIT ide témái: a távközléstől az informatikai rendszereken és hálózati megoldásokon keresztül a szoftvermegoldásokig, magába foglalva a banki technológia, az iroda-, és gyártásautomatizálás újdonságait, az internetes szolgáltatások és a kutatás-fejlesztés különböző együttműködési felületeit.

Érdekes volt a regensburgi Speech Exprets cég által "felokosított" Siemens high-tech mosógép, amely képes szavakkal kommunikálni. Szakértők szerint "ez" lehet a háztartási eszközök jövője, és a közeljövőben több ilyen, könnyen kezelhető, felhasználóbarát berendezés kerül forgalomba. Igazi látványosságot jelentettek a high-tech autók, amelyek minden, manapság elérhető új technológiával fel vannak szerelve, így nagy felbontású LCD-monitorok, nagy teljesítményű processzorok, DVD-lejátszók és faxgépek is helyet kaptak bennük.

Telefon-újdonság a Siemensnél a vezetékcsatlakozás nélküli alkalmaszható képküldési szolgáltatás (Fixed Line Picture Messaging), ezzel MMS üzenetet is küldhető vezetékcsatlakozás nélkül. A Siemens Mobile bemutatta az SVOX nevű programot is, amely a Siemens Gigaset készülékek használói számára lehetővé teszi, hogy meghallgathassák szöveges üzeneteiket, sőt, a szoftver szükség esetén még fordítani is tud! Siemens-újdonság az SX1 mobiltelefon csúscsúszülék, amelynek a videó-lejátszó funkció kivül beépített videokamerája is van.

A Sharp bemutatta a háromdimenziós monitor prototípusát. Az új technológiája segítségével külön segédeszköz ("3D szemüveg"), vagy speciális szoftver nélkül láthatók nagyfelbontású háromdimenziós képek. A kiállítást rendező Deutsche Messe AG Hannover internet honlapjának elérhetősége: www.messe.de, illetve a CeBIT 2003. közvetlen honlapja: www.cebit.de. 2003 januárjától számos kiállító már a megnyitás előtt elhelyezte a honlapon a termékei leírását, a cége bemutatását, vagy az önálló honlapjára utaló linket. 2004. március 18-24. között jövőre is lesz Hannoverben CeBIT!

Sipos László

siposlaj@axelero.hu

Mágneses árnyékolás kábelcsatornáknál

A nemzetközi előírások szigorodása és az egyre nagyobb energiamennyiségek szállítása miatt gyakran felvetődik az elektromágneses tér elviselhetősége. Különösen az épületekben elhelyezett kábelcsatornáknál kell mágneses árnyékolásról gondoskodni. Gazdaságos megoldást jelentenek a helyi emissziós problémák elkerülésére a különleges nemesacébból készült kábeltartó szerkezetek vagy a lefedhető kábelvályúk.

BULLETIN 2002./24-25.

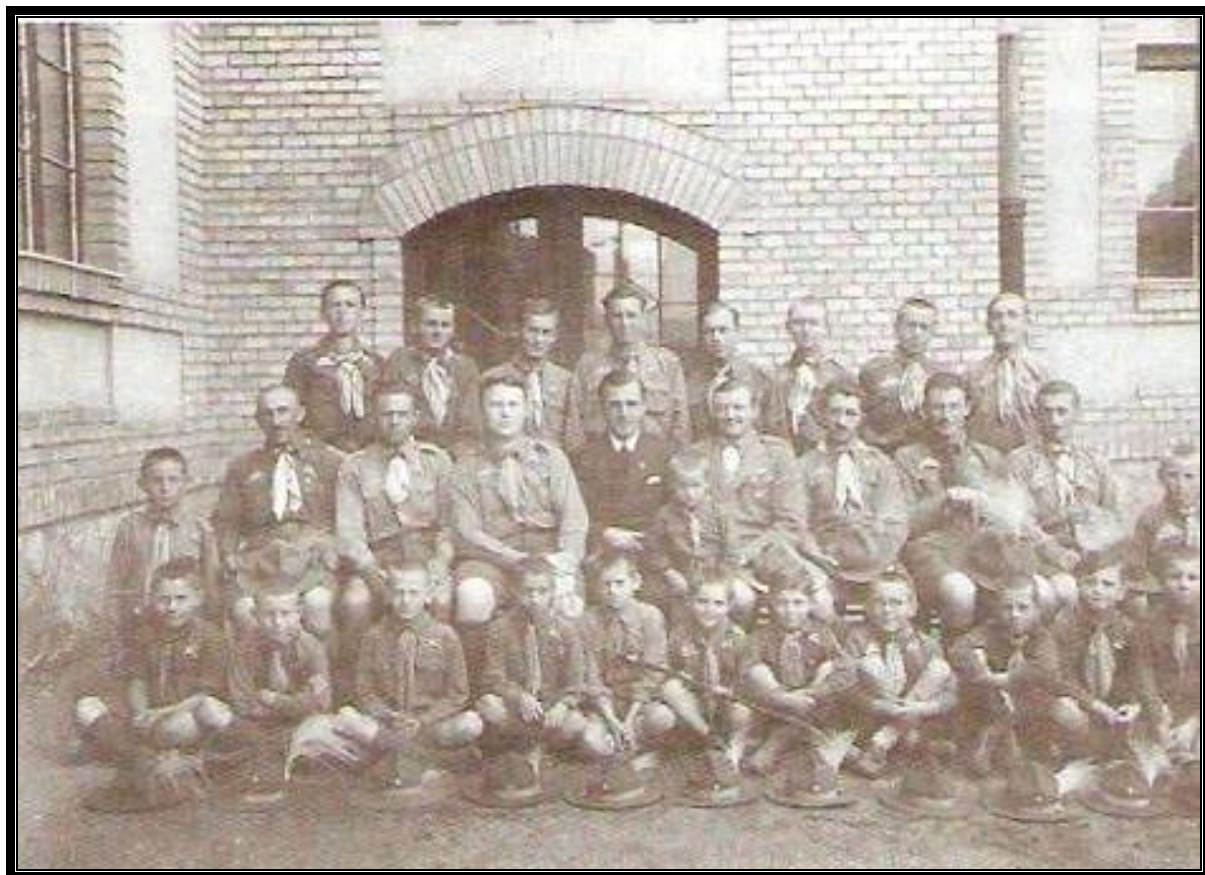
Sz. S.

Ezt a sok új információt tartalmazó cikket Székely Kinga fedezte fel és adta át közlésre. Köszönjük!

Látogatóban Kolláth Gyula – hajdani jósvafői kántor-tanító – leányánál

Budaörsi otthonában 2009. május 15-én kerestem fel Csontos Péterné, született Kolláth Erzsébetet, hogy édesapjáról, Kolláth Gyuláról beszélgessünk. A beszélgetés elején elhangzottakat idézem most fel:

„Putnokon születtem, édesapám ott volt tanító. Megírta az önéletrajzát. A hatvanas években sajnos agyvérzést kapott, lebénult a jobb oldala. Így azután bal kézzel gépelt. E mellett sokat mesélt is nekünk. Én Putnokon születtem, édesapám akkor ott dolgozott a Bíróságon. A középső bátyám, a Zoltán, Ő Jósvafőn született. Édesapám mindig mesélte, hogy gyakran egy öregasszonyért kellett felkapzkodnia a templomba, a kántorral együtt, ha csak az az egy ment istentiszteletre. Nagyon szeretett vadászni, ezért egy darabig maradt Jósvafőn, de azután átment Putnokra. Három évig volt Jósvafőn. Azt írja, hogy hetven szekérral vittek a holmijukat Jósvafőre, amikor oda költöztek. A legnagyobb bátyám 1923-ban született, a másik – Kolláth Zoltán - 1926-ban Jósvafőn, én meg már megint Putnokon 1929-ben. Nekem Erzsébet a keresztnévem, de mindenki csak úgy ismer, hogy Bogyó! Ha a Bogyó nevet kiejtették azon a környéken, akkor tudták, hogy az én vagyok. Zoltán bátyámmal még néhány évvel ezelőtt voltunk Jósvafőn. Ő a járványkórháznak volt a főorvosa Miskolcon. Egy vasárnapi nap volt, amikor oda mentünk Jósvafőre, jöttek ki a templomból az asszonyok, a fia meg az unokái meg én voltam ott, megkérdeztük, hogy hol van a régi tanítói ház? Mutattak egy házat, de mondtam, hogy én nem arra emlékszem. Édesapám mesélte, hogy egy faház volt, le is van itt írva, hogy hány szoba volt, és kint volt a magyaros budi. Megszólítottam a bátyámat, nem ő volt a legidősebb, Ő volt az Öcsi, a kórházban is Öcsi Doktor Bácsinak nevezték, és akkor én megszólítottam, hogy Öcsi, emlékszel-e, hogy itt születted? És akkor megszólal az egyik öregasszony: Csak nem az Öcsi Doktor Bácsi, hiszen nála feküdtünk? Azután megtudtam, hogy a fél Jósvafő megkapta a hepatitiszt, mindenki oda került hozzá. Így voltam utoljára Jósvafőn. Édesapánk olyan volt, hogy nagyon sokat mesélt. Amikor Putnokra visszakerült, Ő alapította meg a putnoki cserkészcsapatot. Majd mutatok egy festményt róla, amit a nagybátyja festett róla, mint cserkész parancsnok. A bátyáim vonaton jártak be Miskolcra iskolába. A Tókos Béla egyszer szólt neki, hogy lenne egy megüresedett állás Miskolcon. Könnyebb lenne a gyerekeknek is, meg hát Neked is jobb lenne. Így azután eljöttünk Miskolcra, először a MÁV telepen, azután a Szeles utcán, a Deszka templom közelében laktunk. A szüleink is ott vannak eltemetve. Ezt a képet szeretném megmutatni, a putnoki cserkészcsapatról, közepén Édesapám.... „

A 769. sz. gróf Serényi Béla öregcserkész csapat a IV. világjamboreen, Gödöllőn (1933)
(forrás: Putnok monográfiája, szerk.: Bodnár Mónika 2001., 354.o.)

Kolláth Gyula a cserkészparancsnok

Kolláth Gyula kézírata a Baradla jósvafői bejáratáról

Nemrég felkereste a tájházat Csontos Péterné, a Jósvafőn 1926-29 között kántortanítói szolgálatot teljesítő Kolláth Gyula leánya. Ő bocsátotta rendelkezésünkre azt a kéziratot, amelyet édesapja az ÉSZAKMAGYARORSZÁG számára írt 1961-ben. Számtalan érdekes információt tartalmaz, ezért teljes terjedelmében közöljük.

ÉSZAKMAGYARORSZÁG

Szerkesztőségének

Miskolc

Tanácsház tér 2.

Kedves Sárközi Elvtárs!

Szíves felhasználás végett küldöm az alábbiakat:

Emlékezés a jósvafői barlang áttörésére.

A legtöbb olvasó, mikor egy-egy riportot olvas, keresi benne az érdekességet, a szenzációt. Tetszés vagy nemtetszés attól függ, hogy érdeklődési körét meg tudja-e közelíteni a téma. Ha igen, elolvassa, kellemesen eltölti vele a reá szánt időt, esetleg még egyszer visszagondolja annak epizódjait, s azután elraktározza agylabirintusának egyik zugába. Van, aki behunyta szemmel át is tudja élni az abban történeteket s mélyebb benyomások is keletkeznek benne.

Egyik ilyen riport – „Ősember nyomában, az aggteleki barlangban” – különlegessége csalt elő emlékeim rejtekéből egy hasonló élményt s képzeletben végig jártam a fáklyásokkal az expedíció útját. Szeretném, ha ezzel az emlékemmel a barlangszeretőknek egy kis kiegészítést adhatnék arról, amiről még talán nem esett szó.

30-32 évvel ezelőtt a mai jósvafői tengerszem helye volt a környék legszebb, legforgalmasabb kiránduló helye, a Törőfej. Üde zöld fűvel borított tisztása látta vendégül a közeli és távoli fiatalságot. Két jéghideg forrás kínálta kristályvizét mindenkinek. E kis völgy nem ismerte a szél kellemetlenkedő erejét, mert minden oldalról erdő-borította hegy veszi körül, s csak annyi helyet hagyott szabadon, ahol a vendégek bejuthattak. A fiatalság – szinte ma el sem lehet képzelni – nem a korcsmában töltötte szabadidejét, mozi sem volt s így minden szórakozás itt történt. Még cigány is került néha. Tánc, játék, dal tette hangulatossá az összejöveteleket, míg a felnőttek a fűre telepedve fogyasztották a hirtelensütötteket. Részeg ember sem itt, de még a faluban sem volt. A fiatalok tánc közben soha sem ittak, mert akkor a lányoknak kellemetlen lenne, ha megéreznék rajtuk

a szeszt. Nem is kellett ott a csendőröknek rendet teremteni. Itt minden ember szerette a természetet, már pedig ki ezt szereti, rossz ember nem lehet. Ilyen özszejöveteleken ott volt a falu minden rétege, mert otthon érezte magát mindenki, hisz a magunké volt.

A barlangból jövő Jósva patak forrásánál nyílás nem látszott sehol, csak minta összeszorított kőfogak közül szűrve engedné ki a gyöngyöző vizet, úgy siet a napfényre, hogy azután gátba összeszorítva kényszerítsék megtartani a 7 méteres magasságot, melyből hirtelen zuhanással igyekszik a völgyzáródásnál nyöszörgő fakerekű, zöldmohás vízimalomkereket forgásnak nevezett döcögésre ösztönözni.

Valóban nehezebbre esett a mozgás, mintha napszámba kellene neki a bent lévő áramfejlesztőt mozgatni. Mintha el-elgondolkozna közben, meg-megbontva az egyenletességet, hisz lapátfogai odvasodtak, ki is hullott imitt-amott belőlük egy-kettő s ez természetes lassúbbodást idézett elő nem csak a mozgásban, de a világításban is s ilyenkor abba kellett hagyni az olvasást, míg azon a ponton átdolgozta magát.

De azért villanytelep volt az s nem kellett petróval piszkoskodni. Szerettük is, büszkék is voltunk rá. De ez a büszkeség kritikával bélelt gondolatokat váltott ki belőlük. Ezzel kapcsolatosan vetődött fel a gondolat: Mi lenne, ha ide egy völgyzáró gátat építenénk? Víz van bőven s nem is kellene a sziklás völgy elzárásához sok anyag. Ettől kezdve mindenki erről beszélt, erről álmodott, ezt szötte mesébe unokáinak, gyermekeinek kik talán meg is fogják érni, hogy visszaemlékeznek arra az időre, mikor még a jövőendő tengersizem fenekén sütötték a szalonnát, szöttek szerelmüket... Üres terv volt, mert egyikünknek sem volt anyagi tehetsége, sem szava, összeköttetése, hogy megvalósíthatóságot remélhetett volna. Képviselőválasztás sem volt olyan, hogy ki lehetett volna használni, mert az több évre előre el volt döntve. Aggtelekkel erről nem is lehetett beszélni, mert Tókos tisztelendő korlátlan ura volt a barlangnak, mint teljhatalmú gondnok s csorbát ejtett volna barlanggondnoki tekintélyén egy ilyen terv. Akkoriban került oda Kaffka Péter barlangkutató mérnök. Hosszú, fáradtságos kutatás után megtalálta az alsó barlanghoz vezető nyílást, s azon haladva egy keskeny, egyre szűkülő vízmosáshoz került, mely a Törőfej irányába húzódott, melyben csak hason csúszva lehetett előre haladni s egészen összeszűkülte. Ez adta neki a gondolatot, hogy erre a szűk nyílásra próbálja rámérni a barlang esetleges áttörési irányát. Tervét csak keveseknek mondta el s mivel pénzügyi fedezet nem volt, a méréseknél előforduló segítségnek nevezhető munkát társadalmi úton felajánlottuk. Folyt a mérés egész nyáron át kívül és belül. Mikor kész volt a mérés, be-rajzolva az áttörés irányát, kezdődött a terv megvalósításának ideje. Abaúj megye engedélyezte az áttörést, s mentegetőzve a csekély segély miatt, nem mutatott nagyobb érdeklődést. Mindenfelé ment a levél, sajtón keresztül is próbáltuk

közüggé tenni az áttörést, de mindenütt süket fül, néma ajak fogadott, akarat semmi, sőt csendőri fenyegetést kaptunk. Ha át merjük törni a barlangot. Mindenütt Aggteleket féltették. Már - már abbahagyta volna a tervet Kaffka mérnök, mikor valahonnan örökséghez jutott. Minden pénzét belefektette és elindult a munka. Két – három ember dolgozott az áttörésnél, hol kezdetleges módszerrel napi 50-60 cm-t lehetett kibontani. Robbantás is keveset szakított, de mégis haladtak. Mi már csak az esti robbantásoknál tudtunk segíteni. Kettőnként indultunk a barlangba, hogy az előre bejelentett robbantás irányáról tájékozódjunk, valamint kalapácsütésekkel kintről tájékozódhassunk. Ezek a tájékoztató jelzések mutatták ki az egyik szorzási hibát, melynek eredménye a ma is látható kis rövid oldalfolyosó, ami más irányba vezetett volna. Abba kellett hagyni, újabb számítás után a hiba előkerült s ismét a helyes irányba ment a munka.

Közben újból csendőrrel való fenyegetésre Kaffka kijelentette, hogy a Ganymédes kútja s a világ legnagyobb cseppkő-képződménye Abaúj megye területére esik, s azt esetleg el fogjuk zárni, mire elcsendesedett a fenyegetés.

Nem lehet leírni azt az izgalmat, mikor már egészen közletről hallottuk a kalapácsütéseket, sőt a hangokat is. Nem volt pihenés nem számított az éjszaka, csak az izgalom fűtött mindenkit. Majd mikor a csákány éle pontosan az öklömnyi nyílásba beütött, mindkét oldalról kapartuk a nyílást s rövid idő alatt összelelkezhettünk kimondhatatlan örömnkben. Mindez csendben, szűkebb körben, riporter nélkül történt.

Folytatását már látjuk, élvezzük és örül neki az egész ország, örül a környék minden lakója, büszkeségük határtalan.

Jól esik nekem is visszaemlékezni, visszaidézni a tófenéki majálisok szépségét, de a mostani szépsége lenyűgözően hat s álomként tűnik fel a Tengersizem mélyzöld, sima tükre, melyben büszkén nézi magát s a Tündérvárnak megfelelő szálló s a csendet csak az újonnan megépített mesebeli malomkerék egyenletes zakatolása teszi hangulatosabbá az áhítattal, csodálattal tekintett kirándulók szívében.

Felsőzsolca, 1960 évi március hó 1.

Szívélyes üdvözlettel

Kolláth Gyula sk.

A közelmúlt történelme I.

„Jegyzőkönyvi adalékok

Készült 1945. május 24-én a jósvafői lelkészlakon.

Jelen vannak: Berecz László jósvafői lakos, mint a nemzeti bizottság elnöke, Ignác István Szilicéről kiutasított ref. lelkész és Miskolczi József helybeli lelkész.

A pünkösdi úrvacsoraosztás és istentisztelet megtartása kerül szóba. U.i. a helybeli lelkész a gondnok és több egyháztag előtt kijelentette, hogy a pünkösdi úrvacsoraosztást csak az esetben végzi el, ha igazolása rendben lesz. Az igazolási eljárás eredményétől teszi függővé a pünkösdi ünnepekben való istentisztelet tartást már csak azért is, mert Berecz László a nemzeti biz. Elnöke kifogásolta, hogy a helybeli lelkész ezek előtt is istentiszteletet tartott és úton-útfélen hangoztatta, hogy a papnak nem lett volna jogában az istentisztelet tartás, míg igazolva nincs.

Ezeket a fenti napon a fent írtak előtt is megismételtem azzal, hogy nem akarok botránykő lenni a gyülekezet szemében, ha igazol az igazoló bizottság osztok úrvacsorát, ha nem igazol, nem osztom azt ki.

Berecz László előadja, hogy itthon a mezőn és bárhol találkozik emberekkel, őt szidják és teszik felelőssé, hogy a szép pünkösdi ünnep istentisztelet és úrvacsoraosztás nélkül telik el. Ő neki a maga részéről semmi kifogása sincs az ellen, hogy a helybeli lelképásztor úrvacsorát osszon. Erre jegyezte meg a helybeli lelkész, hogy az itteni gyülekezetben senkinek sem volna semmi kifogása ellene, ha Berecz László, mint nemzeti biz. elnök nem csinálná ezt. Maga csinál minden kellemetlenséget, maga uszítja ellene a népet. Őszinteségi vallomás vett rajta erőt, amikor azt mondotta: „eddig is én csináltam, de ezután is csinálni fogom!”

Hogy ezek így történtek lelképásztori lélekkel elmondtam és a jövő szempontjából leírom.

Jósvafőn, 1945. május 24.

Miskolczi József
lelképásztor”

A közelmúlt történelme II.

Mementó

1945. június 17-én az Egyetemes Konvent leiratát tárgyaltam id. Bak István, Jóna Béla, Tóth Lajos, Maksa József és Dely Kálmán előtt, mely az alapítványi vagyona vonatkozott. E tárgyalás kapcsán id. Bak István mondotta: „látjátok még az sem biztos, hogy e felosztott földeket nem kapja e vissza az egyház, mert ez mind alapítványi, illetve célvagyon.” Tóth Lajos presbiter az eseményt azonnal vitte és jelentette a jegyző úrnak.

Másnap reggel a kisbíró által hivatott a jegyző úr a község házára. Itt Gáspár Béla, Boros Margit, Papp János ifj. és mások előtt magából kikelve mondotta: „hogya földék felosztását hagyjam békén, mert tudomása van róla, hogy tegnap is mit tárgyaltam a presbitériummal. „Jegyző urat ne izgassa – mondottam – én hivatalos teendőmet végeztem, melyhez jegyző úrnak semmi köze és semmi beleszólása. A földeket én senkitől el nem veszem, és ha törvényes volt a felosztás, maga ne féljen.”

„Tiszteletes úr folyton izgat, most a presbitériumot is izgatja a felosztás ellen, ezért jegyezze meg, hogy most már én vitetem el.”

„Én nem törődöm a jegyző úr hivatalos ügyének végzésével, de kérem, hogy jegyző úr sem törődjön az én hivatalos dolgaimmal!” Ezzel jöttem, de még az utcára is hallottam erélyes, haragos hangját: „meqlátjátok, ezt az embert elvitetem!”

Fodor Gézáné mondotta, hogy aznap, de még másnap is a jegyző hivatalban semmi másról, mint a pap elvitetéséről szólt a vita. Tiszteletlen hangon izgattott a jegyző úr ellenem, nem nézte, hogy ki van ott jelen.

Jósvafőn, 1945. jún. 28.

Jegyezte: Miskolczi József

A közelmúlt történelme III.

Jegyzőkönyv

Készült Jósvafőn 1945. május 24-én a lelkészlakban

1945. május 20-án tartott presbiteri gyűlés alkalmával, melyen Berecz László egyháztag, mint a nemzeti biz. elnöke is jelen volt, arra kért, hogy hívjak össze pünkösd második napjára egyházközségi közgyűlést, melyen tisztázzuk azt, hogy akar-e vagy nem a gyülekezet továbbra is lelkészének, mert a nemzeti bizottság, mint 1945. május 5-i gyűlésén határozatilag kimondotta, nem tart alkalmasnak a lelkészi állás betöltésére.

Törvénytelen dologba nem megyek bele – feleltem – senki kedvéért. Közgyűlést csak E.T. értelmében lehet összehívni. De ezen is segíték, legyen meg az ő és a nép akarata. Beszámolót tartok a gyülekezetnek és ott ezt a kérdést is tisztázzuk.

Pünkösd második napján d.u. a gyülekezet előtt elmondottam, hogy miért menekültem el, hol merre jártam, a távolban mit csináltam és miként jöttem legelőször is haza a gyülekezetbe, amikor a feleségem és az én édesanyámhoz akartam hazajönni. Sok alaptalan vádra is feleltem a gyülekezetnek és ezek után tettem fel a kérdést; megbocsát-e a gyülekezet ezen tettemért, akinek panaszja van, álljon elő a templomban az isten és a gyülekezet színe előtt.

Berecz László, mint a nép képviselője hangoztatta a gyülekezet előtt, hogy szabadítsák meg őt a sok gondtól és vádtól, mely reá hárul a lelkész hazajöveteléből kifolyólag, mert a nép sokszor zaklatja, hogy még mindig itt van a pap? Mondják meg itt négyszemközt, hogy megbocsátunk-e a tiszteletes úrnak, vagy nem akarják-e, hogy továbbra is itt munkálkodjék közöttünk? A gyülekezet egyhangúlag felelte: megbocsátunk! A nép közül egy a templomon kívüli hang megszólalt, hogy ne csak asszonyok szavazzanak! A férfiak hallgattak, még a jegyző úr is, akit szintén elhozott a kíváncsiság. Berecz László másodszor is feltette a kérdést, és amikor ugyan azt a feleletet kapta ismételten megkérdezte, hogy mindnyájan akarják-e, hogy a tiszteletes úr itt maradjon közöttünk? Mindnyájan, mondotta a gyülekezet! Egyetlen Gereguly Ferenc volt, aki azt mondta, nem kell a pap!

Berecz László ezek után a következőket mondotta: Én magam is a nép nevében megbocsátok a tiszteletes úrnak és a nép és a magam részéről is bocsánatot kérek, hogy így sok kellemetlenséget csináltunk a tiszteletes úrnak! Felejtse el a múltat és oly szívvel és akarattal munkálkodjon közöttünk, mint azelőtt.”

A megbékélést ünnepélyes kézfogás követte a Szózat eléneklése és az én válszom után ének vers éneklése alatt vonult ki a gyülekezet.

A templom küszöbének átlépése után még a templomkertben megkezdődött az ellenségeskedés, a viszály felidézése.

A nép számon kérte Berecz Lászlót és csalódásuknak adtak kifejezést. Csalódtak a vezérben, akinek „tánca-farka” volt az egész – mint mondták: Berecz László szószerinti védekezése ez volt; „mert ki kellett volna szűrni az asszonyok szemét.”

Bizonyosság a pünkösdi másod nap d.u. résztvevő egész gyülekezetet.

Miskolczy József lelkipásztor

Fejfák a jósvafői Tájház kertjében...

A közelmúlt történelme IV.

„Jósvafői önkéntes rendőri beütemezés, október hó. 22.-23.-ra

Bak László.önk.r.pk.h.22.én20.h.tól.24.h.ig. Portya a községben, obj Tomka György.önk.r.pk. tumok fokozott ellenőrzése, a községben az éjjeli órákban minden idegen személyt igazoltatni kell, és ha nagy csomaggal van meg kell nézni a csomagját, hogy nem-e röppcedulát visz benne, és ha ilyen van azt azonnal le kell tartóztatni, és azt nekem jelenteni kell. Fel figyelni minden ellenséges személyre a községbe hogy azok nem-e tevékenykednek, és azt meg figyelni, hogy azok kinél mennek össze, és kik azok a személyek ezt nekem jelentsék az elvtársak.

Obbágy János,

Berecz János, önkéntes rendőr elvtársak.22.én.24.h.tól.0,4.h.ig.

Portya a községben, minden objektumot fokozottan ellenőrizték le, és figyeljenek fel a röppcedula szórásra, falfirkálásra, falragasztra. Ha ilyen észlelnék azt meg kell szüntetni, hogy azt más személyek ne tudják elolvasni, és ne tudják más személyek azt hirjesztelni. Az ilyen esetről nekem jelentést tegyenek azonnal, ha más kép nem motoros személyt vegyenek igénybe.

Deli Gábor,

Vostyár József.Önk.rendőr elvtársak: X.hó.23.án24.h.tól24.én.0,4.h.ig lesznek szolgálatban, az objektumokat fokozottan ellenőrizték le, hogy azt valaki nehogy feltörje, és figyeljenek fel a község nyilvános helyein nincs-e ellenséges felirat, röppcedula, falragaszt, vagy ehez hasonló. Ha ilyen észlelnék azt nekem azonnal jelentsék, és azt szedjék össze úgy ahogy azt oktattuk, hogy abból ki tudjunk indulni, hogy ki lehetett a tettes. Minden idegen gyanús személyt igazoltassanak le, hogy mit keres az éjjeli órákban a községben, és ha nagy csomaggal van azt vizsgálják meg, hogy mit szállít abban, nem-e röppcedulát.

Kérem az elvtársak pontos szolgálat ellátását, hogy ha ellenőrzést kapunk az elvtársakat meg tudják dícsérni és ne valljunk szégyent, hogy senkit nem találtak kint a községben.

Jósvafő, 1961. október hó.22.én.

Kuru József rszkv.

KMF”

Régi fotók nyomában I.

A Jósvafői Népdalkörre emlékezve

Ezt a fotót Tarczali Istvánné bocsájtotta rendelkezésünkre. 1982. május elsején készült a felvétel. Sajnos nagyon sokan nincsenek már közöttünk:

Hátsó álló sor (balról): Dovola Béla, Leskó István, Dely Albert;

Álló sor (balról): Jónyer Sándorné, Tarczali Istvánné, Garan Béláné, Kontra Piroška, Berecz Jánosné, Bak Józsefné, Básti Andorné (Bözsi Néni), Dely Gyuláné, Tarjányi Lajosné, Gereguly Ferencné, Bokros Árpádné, Kontra Mihályné, Szántó Mihályné, Dovola Béláné, Leskó Istvánné, Bak Zoltánné, Berecz Béláné, Stubner Barnáné;

Guggoló férfiak (balról): Bokros Árpád, Obbágy László, Garan Lajos, Bak Albert, Kontra Mihály, Gaál András (sötét ruhában, karnagy), Vostyár Béla, Zarczali István, Dely János, Bak József.

A Népdalkör 1996-ban a tájház színpadának avatásán

Régi fotók nyomában II.

Szülői munkaközösség Jósvafőn az 50-es években

Ezt a képet Jakucs Laci Bácsi vagy Marika néni készítette kb. 1958-59-ben. A „szülői munkaközösség” van rajta – persze a mai értelemben. Akkor ez nem valószínű, hogy így fogalmazódott.

Balról jobbra:

- Varga Lászlóné (Tóth Bálint bácsiék mellett laktak, a férje neki is kőműves volt, Édesapám jó munkatársa;
- H. Veres Lajosné (a férje volt a tanácselnök több éven keresztül Jósvafőn, Szendrőládról kerültek oda;
- Leskó Józsefné (a Pityu édesanyja)
- Palcsó Istvánné (a Palcsó fiúk nagymamája; na meg a fia, menyé is él).;
- Édesanyám;
- Bak Lajosné (Bak, Beregszászi Lajos első, igazi felesége, a Sári édesanyja).

A kép még akkor készült, amikor a Kultúrház helyén más épület volt (Klein Kúria – SZP). Ez éppen az iskola bejárata, mert itt is volt egy tanterem.

Geregy Piroska

„Születő” hagyományok Jósvafőn, 2008 Adventjén

Az elmúlt fél évszázad tudat alatti falurombolását, a családi kötelékek tudatos lazítását, a valós értékrend fokozatos leomlását az ún. rendszerváltás óta eltelt két évtized sem tudta megállítani, visszafordítani. Pedig, hogy mekkora igény lenne erre, azt az útkeresés is igazolja, amely itt, a 300 lélekszám alá csökkent jósvafői népesség soraiban tapasztalható.

Ez talált visszhangra a két éve itt szolgáló **Mező Arnold** tiszteletes közösséget aktiváló tevékenységében, amelynek áldásos hatása lassan kezd beérni. Mindennek alapja az befogadás, ahogy egyházi szolgálatát a maroknyi gyülekezet fogadta, annak ellenére, hogy átlag életkorukat több évtized választja el a tiszteletesétől. Nagyban segítette a folyamatot Szajkó Zsuzsa közösséget formáló kántori tevékenysége, a „mindenható” zene énekekben egygyé forrasztó erejével.

Mező Arnold

Szajkó Zsuzsi

Így vált e kis település „hangverseny-termévé” a hajdani parókia épületében kialakított és egyre otthonosabbá tett imaterem. Itt láthattak élő zenével kísért betlehemes bábjátékot az egybegyűltek, itt adott át egy csokorra való dalt a Jósvafői Színjátszó Körből alakult alkalmi együttes december 23-án, itt adták elő kedves kis karácsonyi műsorukat a gyermekek december 24-én, innen indult a faluba kántálásra a maroknyi kemény mag, itt énekelte ősi gregorián dalait a Jósva Kvintett karácsony másnapján.

E szívet-lelket melengető események után mindig megállapítottuk, hogy a résztvevők „többen is lehettek volna”. Ez így igaz, és nagy kár, hiszen az amatőr „előadók” szívvel-lélekkel készültek produkcióikkal.... És ha arra a sok magányos emberre, asszonyra és férfira gondolunk, akik otthonukban egyedül töltötték ezeket az órákat, akkor még jobban sajnáljuk, hogy nem lehettek közöttünk.

Betlehemezés az imateremben....

...és a hálás közönség

De úgy látszik: a hagyományoknak újra kell születni...és lehet, hogy most, Krisztus születésének ünnepén ez az újjászületés is megkezdődött. Sokan már nem érhették meg, de Bözsi Néni, Gereguly Feri Bácsi biztosan jóleső érzéssel tekintenek le ránk onnan fentről és magukban azt is megállapítják, hogy ebben az újjászületésben nekik is részük volt....Köszönjük!!!

Jósvafő vízellátása

Az ÉRV honlapján az alábbiakat olvashatjuk Jósvafő vízellátásáról:

„Jósvafő termelő telep

A vízigények kielégítését az 500-2000 l/perc vízhozamú Babott-kút forrásfoglalás biztosítja, Jósvafőtől 1900 fm-re észak-nyugati irányban a Kecső patak völgyében. A forrást 40 m mély táró végén létesített forráskamrában foglalták. A kamra fala csömöszölt betonból készült, az ép sziklához falazva.

A forrásfoglalás vize, NA 200-as gravitációs vezetéken jut a gépház alatt kialakított szivattyúaknába, ahonnan az Aggtelek ellátására épített 100 m³-es emeljük. Innen gravitációs vezetéken egy 15 m³-es nyomáscsökkentő medencén keresztül jut az aggteleki elosztóhálózatba. A szivattyúakna túlfolyó vize, NA 200 AC vezetéken keresztül jut a gépháztól 350 fm-re lévő jósvafői 100 m³-es tárolóba, innen az 1450 fm hosszú gravitációs vezetéken kerül a víz a jósvafői elosztóhálózatba. A túlfolyó víz a jósvafői medencén keresztül zárt csővezetéken kerül a Kecső patakba.

A vízmű telepen csak fertőtlenítés szükséges, mint vízkezelés. Ez négyszeres hígítású NaOCl oldattal történik.

A települések jellegéből adódóan a vezetékhalózat ágas, illetve a lehetőségekhez képest körhálózat.”

A Babot-kút foglalt forrása

Jósvafő címeréről

A www.nemzetijelkepek.hu ” című honlapon Jósvafő címeréről az alábbiakat olvashatjuk:

„Jósvafő község

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye)

Álló, csücskös talpú, vörössel és kézzel hasított, (heraldikailag) jobb oldalon a pajzsfőben négyes ún. „cseppkő-vonallal” ezüsttel vágott pajzs, amelynek vörös mezejében arany tornai vértő-csokor, bal oldali kék mezejében pedig jobbjával arany virágot, baljával arany búzakaralaszt tartó, természetes férfialak látható. A pajzson vörös-kék tekerics, amelyen Torna vármegye arany csőrű, lábú és koronájú, vörös nyelvű, jobbra néző ezüst sólyma áll. A pajzs alatt szalag lebeg JÓSVAFŐ felirattal.

Ez a változat a múlt jelképeit (a régi pecsét ábrája, illetve a történeti vármegyéhez tartozás) egyesíti a jelennel (a természeti értékeket képviselő virággal, illetve cseppkővel). Különösen fontos az ún. „cseppkő-vonal”, azaz a cseppkővek jellegzetes formájából kialakított osztóvonal, mert segítségével a cseppkő tökéletesen „heraldizálható”: a cseppkő-alakzatok száma pedig azért négy, hogy ezzel a négy patakra utaljunk, amelyek szerepe meghatározó volt és lesz Jósvafő életében (a víz és a cseppkő ugyancsak feltételezi egymást).

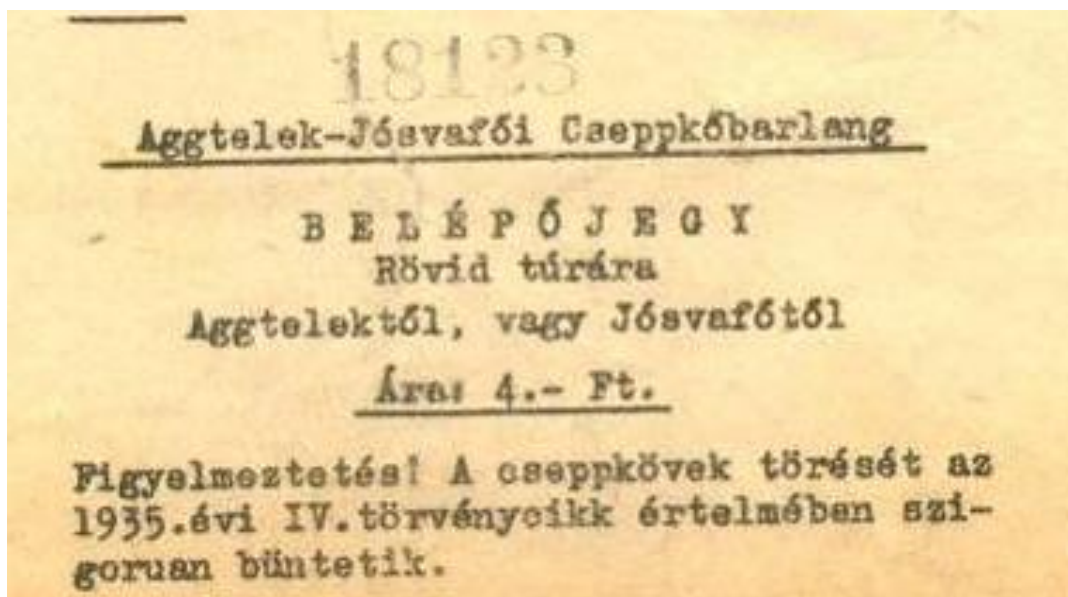
A szalagra a település nevével azért van szükség, hogy addig is, amíg a címer képileg nem rögzül, segítse a település és a címer azonosítását.

Mindent összevetve: ez a címerváltozat azt mondja el a szemlélőnek, hogy Jósvafő, a történeti Torna vármegye faluja vállalja a paraszti munkát folytató, de a szépet is meglátó ősoket, és olyan természeti értékekkel rendelkezik, amelyeken a jövője is alapulhat.

Mindent összevetve: ez a címerváltozat azt mondja el a szemlélőnek, hogy Jósvafő, a történeti Torna vármegye faluja vállalja a paraszti munkát folytató, de a szépet is meglátó ősoket, és olyan természeti értékekkel rendelkezik, amelyeken a jövője is alapulhat. „

Kor – történet

1 kg kenyér akkoriban 3 Ft-ba került. Ma egy kiló kenyér 220-250 Ft; aggteleki rövidtúra 2.400 Ft/fő.

Ezt a postai küldeményt 1951. március 12-én bélyegezték le Jósvafőn

100 éve születtek Jósvafőn

	Születés dátuma	Anyja neve	Apja neve
Kovács Mátyás	1909.01.21	Újjszál Julianna	Kovács János
Gergely Mária	1909.01.31	Jóna Mária	Geregyuly Ferencz
Szögedi István	1909.02.14	Szegő Julianna	Szögedi József
Izsó Antal	1909.03.06	Berecz Borbála	Izsó Antal
Garan Mária	1909.03.08	Ludmann Irma	Garan Miklós
Garan Rafael	1909.03.09	Bokros Piroska	Garan Dániel
Marek Erzsébet	1909.04.28	Majoros Mária	Marek István
Zabos Erzsébet	1909.05.10	Zabos Terézia	-----
Bene Dospoly Julianna	1909.05.22	Bene Dospoly Mária	-----
Bak Irma	1909.07.30	Papp Terézia	Bak János
Kocsis Kulin Eszter	1909.08.08	Silye Eszter	Kocsis Kulin Márton
Pogány Terézia	1909.08.07	Pogány Terézia	Papp János
Dely Gábor	1909.08.17	Pásztor Julianna	Dely Imre
Gál Lajos	1909.08.27	Kerekes Anna	Gál Lajos
Vostyár István	1909.09.10	Bak Klára	Vostyár László
Czafik Ilona	1909.09.27	Jakubecz Ilona	Czafik István
Juhász Piroska	1909.10.17	Bak Julianna	Juhász Márton
Simon Lajos	1909.11.13	Tőzsér Mária	Simon Dániel
Dudás László	1909.11.24	Bodnár Irma	Dudás László
Oláh Lajos	1909.11.25	Dely Lídia	Oláh Ferencz
Bucsek Eszter	1909.12.28	Bucsek Eszter	Bucsek Lajos

150 éve születtek Jósvafőn

	Születés dátuma	Anyja neve	Apja neve
Gál Erzsébet	1859.02.24.	Gál Erzsébet	
Ötvös Dániel	1859.03.07.	Ötvös Zsuzsánna	
Józsa Zsófia	1859.03.16.	Bak Mária	Józsa János
Dovola Lajos	1859.03.17.	Silye Julianna	Dovola Márton
Vitárius Károly	1859.03.25.	Fábri Mária	Vitárius József
Bak István	1859.04.21.	Jóna Mária	Bak Sándor
Garaj Ferencz	1859.04.22.	Kis Borbála	Garaj János
Ardai István	1859.06.19.	Szabó Borbála	N. Arдай Jakab István
Gál József	1859.06.22.	Bak Julianna	Gál József
Mizser József	1859.07.01.	Gyenes Klára	Mizser József
Koto Lajos	1859.07.05.	Bak Mária	Koto János
Demeter Mária	1859.07.22.	Demeter Mária	
Bak Imre	1859.08.13.	Tamás Rozália	Bak Ferencz
Urbán Erzsébet	1859.08.26.	N. Deli Mária	Urbán Károly
Ardai Dániel	1859.09.17.	Szalay Zsuzsánna	Ardai I. Dániel
Gál Julianna	1859.10.21.	Gúnya Julianna	Gál Sándor
Ardai István	1859.10.27.	Bak Julianna	Ardai Jakab
Gál János	1859.10.31.	Simon Éva	Gál János
Zabos István	1859.12.30.	Bella Erzsébet	Zabos János

200 éve születtek Jósvafőn

	Születés dátuma	Anyja neve	Apja neve
Dsuvák Borbála	1809.02.23.	Soós Katalin	Dsuvák Jakab
Oláh Ferencz	1809.02.24.	Nagy Ersébeth	alsó Oláh István
Gernya Julianna	1809.03.08.	B...thy Mária	Gernya Sándor
Bak Péter	1809.03.22.	Németh Ersébeth	felső Bak Péter
Várady Lajos	1809.03.28.	Dobó Julianna	Ns. Várady József
Gaál István	1809.03.29.	Ardai (?) ...?	Gaál Ambrus
Arday Mária	1809.04.07.	Arday Mária	-
Kotsádi István	1809.04.09.	Oláh Mária	Kotsádi István
Matos István	1809.04.16.	Ports Éva	Matos György
Tóth János	1809.05.03.	Bihari Éva	Tóth István
Tarczaly Éva	1809.05.10.	Angyal Borbála	Ns. Tarczaly János
Szalai Ersébeth	1809.05.14.	Kankutya Mária	Szalai Mihály
Tóth István	1809.06.05.	Tarjányi Ersébeth	Tóth István
Kotsis Susánna	1809.06.13.	Perko Éva	Kotsis György
Lőrincz Susánna	1809.06.25.	Fitsor Susánna	Lőrincz Márton
Záger Beáta	1809.06.29.	Garan Mária	Záger Sámuel
Garan Mária	1809.07.18.	Blatnyik Ersébeth	Garan János
Kontz Mihály	1809.08.06.	Garan Borbála	Kontz Mihály
Dely Mária	1809.08.20.	Ns. Tamás Mária	Ns. Dely Mihály
Dely János	1809.08.?	Ns. Retsky Ersébeth	Ns. Dely János
Majoros Judith	1809.09.04.	Balás Ilona	Majoros János
Dely Ferentz	1809.09.24.	Ns. Dely Barbara	Ns. Dely Ferentz
Garan Susánna	1809.09.29.	Varga Mária	Garan András
Bak Éva	1809.10.08.	Bak Anna	Bak András
Hajdu János	1809.10.16.	Hajdu Susánna	-
Pap Judith	1809.10.17.	Pap Susánna	
Jóna ?	1809.10.26.	Jósa Mária	Ns. Jóna István
Tóth Ersébeth	1809.11.08.	Kováts Ersébeth	Tóth György
Németh Mihály	1809.11.09.	Fidiczisis Susánna	Németh Mihály
Németh András	1809.11.19.	Fidiczisis Susánna	Németh Mihály
Jóna Klára	1809.11.26.	Orbán Ersébeth	Ns. Jóna Ferentz

NÉVMUTATÓ
a Jósvafői Helytörténeti Füzetek 10-19. füzetéhez

A, Á

Adorján Mária 18/0,
18/17
Almási Sándor 15/5
Andrássy Károly 12/3,
12/7
Apor Péter 13/33
Apostol Péter 15/5
Arany János 15/23
Ardai András 13/6
Ardai István 13/15
Ardai László 17/18, 18/7
Ardai Sámuel 11/18, 15/4,
15/5
Árvai Mihály 15/4

B

Bak Albert 11/27, 12/13,
13/25, 18/6, 10/10
Bak Dezső 10/6
Bak Erzsébet 11/19
Bak Gergely 15/4, 17/22
Bak György 11/19, 15/2
Bak Gyula 11/27
Bak II. János 11/20
Bak István 11/18, 12/13,
12/19, 12/32, 15/4
Bak János 11/18, 11/20,
11/30, 11/30, 14/16, 18/7
Bak Jánosné 11/19
Bak József 17/18
Bak Lajos 17/22, 18/13
Bak László 17/22
Bak Mária 11/20
Bak Márton 11/19, 12/9
Bak Mátyás 11/19,
13/15 13/15
Bak Sarolta 10/6
Bakó Ferenc 15/14
Balázs Lászlóné 12/29
Balogh Benedek 19/0
Balogh Károly 14/10
Banner Benedek dr 17/1
Banner János dr 17/1
Barakonyi Ferenc 15/4

Barcsák János 11/25
Bás Róza 19/5
Batka Ferenc 19/2
Bél Mátyás 11/16, 12/1,
12/3, 18/3
Béldy Alajos 12/26
Benedek István 17/1
Berecz Béla 19/0, 19/21
Berecz János 11/18
Berecz Lajos 12/13, 17/18
Berecz Lajos id. 17/21
Berecz Lajosné 10/15
Berecz László 13/7, 19/0
Berecz László ifj. 18/19
Berecz Mária 11/20
Berecz Tibor 15/0, 15/9,
16/0
Bereczki Ibolya 13/17
Beregszászi (Bak) Lajos
11/7, 11/14, 18/0, 18/15,
19/10
Béres Jánosné 18/20
Bihari György 15/5
Bihari József 15/5
Biner Jakabné 19/4
Bíró Zsigmond 13/19
Bódis Istvánné 15/22
Bodolai Sofia 15/17
Bodolai Zsófia 11/18
Bojtor István 19/1
Bokros Béla 18/19
Bokros Erzsébet 10/6
Bokros József 18/7
Bokros Lajos 13/13,
18/13
Boro Ernő 16/28
Boros István 12/12
Boros Istvánné, Tóth Er-
zsébet 18/21
Boros Mihály 12/12
Borus József 16/27
Braun Gyula 19/5
Braun Irén 19/5
Braun Jolán 19/5
Braun László 19/5
Braun Malvin 19/5
Braun Margit 19/5

Braun Sámuel 18/7
Bucsek István 11/22
Buder Károly 13/6
Buder Olivér 13/6

C

Cholnoky Jenő 12/24
Cicu Pista bácsi 14/10
Czafik István 14/10
Czafik László 10/6
Czudar József 17/20
Csegöldi István 15/5
Cser Ferenc 13/3
Cseri Miklós 13/17
Csetneki András 13/13
Csibi János 11/20
Csibi Miklós 13/15
Csicsmann Gyula 10/20
Csók Sándor 15/14

D

D. Zsuzsanna, Dely Ist-
vánné 18/21
Dávid Károly 14/10
Davidovics Magda 11/25
Decsi György 15/17
Deli András 11/17,
11/18, 15/4
Deli Benedek 15/2
Deli Ferecz 11/18, 11/19,
12/23, 16/17
Deli Ferenczné 11/19
Deli István 11/18, 12/23,
15/2 15/2
Deli Istvánné 11/19
Deli János 11/18, 11/20
Deli Jánosné 11/19
Deli József 12/22, 15/2
Deli Kálmán 13/7
Deli Lajos 10/7, 18/13
Deli Mária 11/20
Deli Mihály 15/2
Dely András 12/3
Dely Ferenc 16/18
Dely György 19/17, 17/25

Dely István 12/3, 12/7,
16/31, 18/7
Dely János 17/22, 17/23,
19/17
Dely Lajos 12/18, 18/7
Dely Mária 14/14, 16/7
Dely Rafael 17/21
Dembinszky György
17/13
Demeter Mária 19/5
Derecskei János dr 13/28
Deszler Erzsébet 14/9
Deutsch Erzsébet 19/5
Diószegi Sámuel 13/10
Domján István 15/5
Domján Istvánné 15/17
Dovola Béla 11/5
Dovola János 11/22,
15/14
Dr Jakucs László 10/5,
10/8, 13/0, 13/23, 19/11
Dr. Jakucs Lászlóné 10/1,
10/8, 19/8
Draskóczy Sámuel 12/3,
12/7
Dróth Erika 19/5
Drótos Imre 11/29
Dudás János 15/5
Dudás László 18/12

E

Elek József 12/29
Eötvös György 10/1
Eperjesy Kálmán 14/1

F

Farkas Andrásné 13/0,
13/1, 13/4, 18/12
Farkas Bertalan 10/6
Farkas László 14/10,
18/20
Farkas Renáta 16/0
Farkas Sándor 11/24
Farkas Tibor 13/29
Fáy Barna 13/6
Fazekas Mihály 13/10
Fekete István 15/4
Feldman József 19/5

Feldman Salamon 19/5
Ficsor Péter 15/4
Fitsor István 16/1
Fodor Géza 11/43, 12/15,
12/32, 13/6
Fodor Ilona 12/29, 13/6
Fónai András 15/5
Földes Lajos 12/15
Fried Anna 19/5
Fried Ármin 19/5
Friedman Róza 19/5
Fülöp Bertalan 10/17
Füzes Endre dr 17/0

G

Gál András 11/20, 11/28
Gál János 11/18, 15/2,
16/1
Garaguly János 15/4
Garam Lajos 13/22, 13/25
Garan Béla 11/24, 13/17,
19/15 19/15
Garan Bertalan 13/25,
18/7
Garan Borbála 18/20
Garan Dániel 13/14,
16/31, 16/31, 19/0 19/0
Garan Dánielné özv.
16/31
Garan Ildikó 14/0, 16/0
Garan Imre 11/24, 13/25
Garan István 12/19,
12/20, 13/22, 18/20
Garan János 11/19, 11/20
Garan József 13/7, 18/19
Garan Károly 18/12
Garan Lajos 13/25
Garan László 11/27
Garan Mária 11/20
Garan Miklós 13/22,
16/31, 18/7 18/12
Garan Pali 18/19
Garan Rafael 18/7
Garan Zsigmond 18/20,
18/21
Garzó Gyula 14/14, 16/8
Gáspár Edina 19/0
Gasperges Vilmos 11/22
Genthon István 11/42

Geregy Ferenc 10/10,
10/14, 18/6
Geregy Ferencné 10/10,
10/14, 12/33, 14/16, 18/6
Geregy István 14/5
Geregy Piroska 10/6,
10/9, 10/11, 10/21
Görgey Artúr 17/12
Görgey János 12/9
Götz tábornok 17/14
Grósz Róza 19/5
Grünfeld Fáni 19/4
Grünwald Benjámín 19/5
Grünwald Miksa 19/5
Guyon Richárd 17/12
Gyarmathi József 15/5
György Kosztik Gábor
15/1
Győri Béla 18/19
Gyulafy Miklós 12/8
Gyulai Ferenc gróf 18/3
Gyulai Pál 12/18
Gyulasi Miklós 12/3, 12/7

H

Hadik János 13/22
Hangó István 14/14
Heckenast Gusztáv 11/3,
11/5
Hegedüs László dr 13/28
Hernyák László 13/29
Herzmanowsky ezredes
17/15
Hodossy Zsigmond 12/9
Horthy Miklós 12/18
Horváth Gáborné 13/10
Horváth Zoltán 19/1

I

Ilosvai Selymes Péter
13/12
Iván István 14/26
Iván Zoltán 13/17
Izápy Gábor 16/9
Izápy Zsóka 19/0, 19/15
Izsó Antal 11/5, 16/31,
18/20

J

Jablonowsky tábornok
17/14
Jahn Bröstitl 15/0, 15/19
Jócsák Géza dr 13/28
Jóna Albert 10/6
Jóna Béláné 18/21
Jóna Illés 10/28, 18/7,
18/12
Jóna János 14/0
Jóna Jolán 10/7
Jóna József 13/15
Jóna Lajos 18/7
Jóna Lajosné özv. 14/11
Jóna László 14/24, 18/19
Jóna Zoltán 10/6, 10/7
Juhász Márton 14/10

K

Kaffka Margit 15/22
Kaffka Péter 13/24, 15/22
Kaposi Imre 15/3
Kardos József 15/5
Karosi Imre 18/10
Kerekes Károly 15/3, 15/5
Kerényi Béla 13/19
Kessler Hubert 11/43,
12/17, 12/24, 12/25,
12/26, 12/27, 12/28,
13/19, 13/23, 13/24
Kirchknopf Márton 13/19
Kis Bálint 14/14, 16/7
Kis Dániel 12/21, 14/14,
16/0
Kis László 11/27
Kisfaludi András 16/16
Kiss Dániel 15/5
Kiszely Gyula 11/6, 11/14
Klapka György 17/12,
17/16
Klein Antal 11/8, 12/29,
14/28, 19/5
Klein Izidor 19/5
Klein Károly 11/24,
12/19, 13/14, 14/15
Klein Lajos 19/5
Klein Lenke 19/5
Klein Máli 19/5

Klein Mária, Klára 19/5
Klein Regina 19/5
Klein Sándor 11/24, 19/5
Klein Zsigmond 19/5
Kocicka Franz 17/13
Kodi Dániel 15/5
Kogutowicz Károly 14/1
Koleszár Krisztián 15/0,
15/1, 19/1
Kontra László 13/0
Kornis Andor 11/43
Korniss László 10/7
Korniss Lászlóné 10/5,
10/7
Kósa Judit 13/14
Koto Rafael 13/7
Kovács Józsefné 13/28
Kovács László 11/7
Kovács Pál 14/25
Kovácsné Nagy Katalin
16/7
Körtvély Kálmán 10/1,
10/7, 19/8
Körtvély Kálmánné 19/9
Kőszegi Erzsébet 19/2
Kövesdi János 15/3
Kutas Tamás 18/9
Kürti László 19/2

L

Laki Lukács László 15/0,
15/17
Landerman Lázár 19/5
Lázók Anna 10/7
Lázók Barna 17/20, 17/22
Leiveurzit Róza 19/5
Lengyel László 14/0
Leskó Éva 10/6
Leskó István 10/6
Leskó József 10/25, 17/22
Lévay József 14/12
Ligacs István 12/20
Ligeti Márton 13/29
Liptai János 11/19
Lipták Mária 11/20
Liszauer Anna 19/5
Löwy Aliz 19/5
Löwy Imre 19/5
Löwy Veronika 19/5

Ludmann Irma 16/31
Lukács István 16/28

M

M. Nagy Sándor 13/31
Magyari Gábor 13/23
Maklári István 15/5
Makó István 13/33
Maksa József 18/11
Maldegheim Lajos 16/31
Marjalaki Kis Lajos 11/2,
11/3
Márkus István 12/1
Márkus Róbertné 13/6
Marmorstein Helén 19/5
Martha Ferenc 15/5
Martonyi Sándor 12/22
Máté Erzsébet 13/22
Maucha László 11/40
Maurnyi Géza 11/24
Mészáros László 13/28
Mészáros Sándor 12/16
Minárovits János 10/20
Misák Mariann 15/1
Miser István 11/19
Miser Istvánné 11/19
Miser János 11/20
Miser János 16/1
Miskolczy József 11/49,
18/23, 19/1, 19/2
Miskolczy Józsefné 10/1,
10/5, 10/7
Mizsák Erzsébet 19/2
Mizser Károly 16/31,
18/12
Molnár Endre 13/13
Molnár Ferenc 19/15
Molnár Ilona, Farkas
Lászlóné 18/21
Móré István 15/4

N

Nadanicsek Imréné
(Gereguly Piroska) 10/5,
14/4, 14/8, 14/10, 15/13,
15/14, 15/15, 16/3, 17/18,
17/19, 17/20, 17/22, 18/4,
18/7, 19/3
Nádaskai György 15/5

Nagy Lajos 19/11
Nagy László 15/5
Nagy Mária 11/19
Német Ferenc 16/28
Nováki Gyula 11/3, 11/5,
11/7
Nyíriné Juci Néni 14/8

O

Obbágy János 17/22
Oláh István 11/18, 11/19
Oláh János 15/2, 16/1
Oláh Mária 11/18, 11/20,
15/17
Oláh Márton 15/4
Oláh Mihály 15/4
Olajos Csaba 13/17

P

Pál János 13/15
Palcsó István 10/6, 18/19
Palcsó László 10/6, 10/7
Papp Ferenc 11/44
Parajdi (Marek) István
13/13, 18/7
Pécsi Gábor 12/3, 12/7
Pécsi Imre dr 13/28
Pere Józsefné 18/20
Perlman Regina 19/5
Pesty Frigyes 12/1, 12/9,
12/10
Piller János 16/27
Pirity Attila 15/19
Pletrik Imre 12/3, 12/7
Pogány Demeter 15/4
Pogány István 12/9
Pogány János 11/18
Pogány László 11/22,
18/7, 18/8
Pogány Péter 15/4
Pogány Sámuel 17/22
Porumba (Vásárhelyi) Je-
nő 12/32, 13/9
Priska Tibor 19/8
Puki Endre 13/22
Putnoki Klára 11/18,
15/17

R

Rabin Béla 18/7
Rabin Gyula 19/5
Rabin Lajos 19/5
Rabin Margit 19/5
Rabin Mózes 19/5
Rabin Sándor 19/5
Rácz György 15/5
Ráday Mihály 15/21
Rajk Ferenc 11/24
Rajk Samu 11/26
Ráki János 11/21
Rákóczi György 15/4
Recski Ede 13/28
Rege Béla 16/28
Rehák Flórián 16/28
Rémiás Tibor 12/1, 18/1
Rito József 17/22
Rosenberg Éliás 19/5
Rosenberg Ignác 19/5
Rosenberg Regina 19/5
Rosenfeld Mór 19/5
Rosenfeld Sándor 19/5
Roth Malvin 19/5
Róth Olga 13/8, 19/5
Róth Zoltán 11/23, 11/43,
15/14
Ruotsalainen Pál 19/1
Rusznay Viktor 13/6,
13/7
Ruszó Lajos 12/11
Russzó Barbara 11/19,
12/11

S

Sabján Tibor 10/17
Salamon Gábor 13/17,
15/19
Sándy Gyula 11/11
Schlick tábornok 16/26,
17/12
Schohay István 15/9
Schwartz Anna 19/5
Sebők Tibor 12/29
Sieghmet Károly 12/25
Sille Péter 12/9
Silye János 11/18, 11/19,
17/22
Silye Lajos 11/27
Silye Márton 11/20

Simon János 11/28
Soltész Kálmán 15/5
Sólyom Ferenc 19/1
Spisák János 14/10
Spitzer Dezső 11/22,
15/14, 17/21, 19/5
Spitzer Erzsébet 13/24,
19/5
Spitzer Margit 11/22, 19/5
Spitzer Olga 19/5
Sulyok János 15/3

SZ

Szablyár Péter 13/18,
13/31, 13/33, 14/12,
14/30, 15/1, 15/25, 17/1,
19/16
Szabó Dániel 19/1
Szabó Jenő 12/18
Szajkó Miklós id. 17/21
Szajkó Miklós ifj. 17/21
Szajkó Zsuzsi 18/22
Szakal Zsigmond 17/18
Szalai Borbála 11/20
Szántai Balázs 15/3
Szarka János 15/5
Szedélyi Elek 16/28
Szegő István 11/18
Szegő Istvánné 11/19
Szegő Mária 11/19
Székely Kinga 11/0,
11/30
Szentimrei Báránd 12/17
Szentimrei Pál 16/35
Szentiványi Gyula 11/42
Szentmártonyi Károly
15/8
Szepessy László 12/3
Szikszai György 15/3
Szmorad Ferenc 14/13,
15/18, 15/19
Szőke Ágnes 15/19
Szőke Béla 12/0, 12/30,
12/31
Ször János 11/19
Szóts János 15/17
Szügyi János 11/18, 15/5,
15/17
Szűts Klára 11/19

T	U	
Takács Béla 15/17	Ungár Dávid 11/22,	Veres László 13/17, 13/18
Tar Imre 15/14	15/14, 17/21	Veres Sarolta 10/6
Tarczali István 11/20	Ungár Malvin 19/5	Veres Valéria 10/6
Tárczay Felicides Román	Ungvári András 15/3	Vermes Jenő 12/15
12/24, 12/25, 12/26, 12/27	Urbán Károly 15/5	Viga Gyula 13/17
Tarjáni Ernő 14/26	Üveges László 12/29	Vintze Judit 15/17
Tarjányi István 15/2		Vintze Molnár István
Tarjányi Mária 11/20		15/17
Tarjányi Mihály 11/19	V	Vostyár Ferenc 10/6, 10/7
Tarjányi Mihályné 11/19	Váczai István 15/3	Vostyár László 18/7
Tatár Sándor 13/31	Valkai István 15/4	Vörös Tihamér 12/24
Thuróczy Endre 12/32,	Váradi András 15/5	
15/5	Váradi Mihály 11/19	W
Thuróczy Zoltán 12/15	Varga Erzsébet 11/19	Weisberger Ödön 18/7
Tímár Gergely 16/1	Varga Lajosné dr 17/9	
Tímár István 15/4	Varga László 17/21,	Z
Tímár János 12/9	18/20	
Tolnai Vincze 15/3		Zabos Zsuzsi néni 14/11
Tomasini hadnagy 17/14	Vásárhelyi (Porumba) Je-	Zádor Lajos 11/11, 12/19
Tompa Mihály 11/40	nő 12/15, 13/0, 13/5, 14/6,	Zádor Sámuel 11/20
Tót Miklós 12/19, 13/5	7, 16/35, 16/36, 18/0,	Zajdó Lídia 16/31
Tóth Béla 11/27	18/10	Zalán Benedek dr 17/12
Tóth György 11/19	Vass Imre 11/11	Zalán Péter dr. 14/1
Tóth Imre 11/45	Vastagh Gábor 11/3, 11/4,	Zámbó Kornél 10/8
Tóth Lajos 11/49, 17/22	11/5, 11/7	Zsanda Zsolt 17/9
Tóth László 10/26, 17/22	Vatay Eszter 13/33	Zsitvay Tibor 12/25
Tóth Mária 11/20	Vatay György 13/33, 15/5	Zsoldos Benő 15/1
Tököly Zsigmond 15/4	Vendl Aladár dr 11/44	

Jóleső méltatás

Feladó: Dr. Nováki Gyula [novakigyula@gmail.com], **Küldve:** 2009. január 3. 13:28

Címzett: Szablyár Péter, **Tárgy:** Köszönet

Tisztelt Uram!

Hálásan köszönöm a Jósvafői Helytörténeti Füzetek 29. számát. Mindig örömmel nézem át, egy falu élete kicsiben ugyanaz, mint az egész országé, emberek születnek, meghalnak, keresztelők, temetések követik egymást. Nagyon szép gondolat volt a 200, 150, 100 évvel ezelőtt születettek felsorolása, legalább a nevük maradjon fenn az utódok számára. Nadanicsekné Geregy Piroska is sok történeti, néprajzi adatot örökít meg. A Baradla-barlang 1848-49-es vonatkozása is azt hiszem még a történészek előtt is alig ismert. A Kessler Hubert-ház és kiállítás méltó emléke a kiváló, önzetlenül dolgozó kiváló kutatónak.

Boldog újévet, további sok eredményt kívánok Jósvafővel kapcsolatban!

Nagyrabecsüléssel és tisztelettel köszönti

Nováki Gyula

T a r t a l o m

**Jósvafő református templomának festett, kazettás famennyezete
és Bede Pál festőasztalos-mester munkássága**

**Tájhasználat változásai Jósvafő határában Tájhasználat változásai Jósvafő
határában**

Élő, eltűnő és elfeledett kutak és források Jósvafőn

**Falu – család – iskola – gyerek kapcsolata
az 50-es 60-as években**

Hajdani munka és élet a Szőlőhegyen

Újabb, jelentős dokumentumok Jósvafő múltjából

A jósvafői törpe vízerőmű szerepe a Baradla villamos energia ellátásában

Látogatóban Kolláth Gyula – hajdani jósvafői kántor-tanító – leányánál

Kolláth Gyula kézírata a Baradla jósvafői bejáratáról

Újabb, jelentős dokumentumok Jósvafő múltjából

A közelmúlt történelme I-IV.

Régi fotók nyomában I.

Régi fotók nyomában II.

„Születő” hagyományok Jósvafőn 2008 Adventjén

Jósvafő vízellátása

Jósvafő címeréről

Kor – történet

100 éve születtek Jósvafőn

150 éve születtek Jósvafőn

200 éve születtek Jósvafőn

NÉVMUTATÓ

a Jósvafői Helytörténeti Füzetek 10-19. füzetéhez